

JIHOČESKÁ UNIVERZITA

ekonomická fakulta

České Budějovice

Katedra: Účetnictví a financí

Studijní program: Ekonomika a management

Obor: Strukturální politika Evropské unie a rozvoj venkova

Diplomová práce

Pohledávky a daň z příjmů

Vedoucí diplomové práce: Ing. Zita Drábková

Autor: Bc. Markéta Bendová

2007

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně na základě vlastních zjištění, materiálů a publikací uvedených v přehledu použité literatury.

V Českých Budějovicích dne..... Podpis.....

Děkuji Ing. Zitě Drábkové za pomoc a odborné vedení při tvorbě diplomové práce.

Dále děkuji Ing. Miroslavu Mrázkovi za cenné rady a oponenturu.

Abstrakt

Pohledávky jsou zvláštním druhem majetku. Jsou nehmotným majetkem, kde jeho vlastník má omezené možnosti jeho využívání. Jsou majetkem, který je bez náhrady svěřen na určitou dobu jiné osobě. Pohledávky jsou bezúročným obchodním úvěrem poskytnutým dlužníku. Vysoký podíl pohledávek z celkového oběžného majetku může působit negativně na vývoj podmínek pro ekonomickou činnost. Pohledávky váží zdroje potřebné na pořízení zásob nutných pro vlastní výrobní či obchodní činnost. U nedobytných pohledávek je možné dosáhnout nepřímého snížení jejich ocenění v účetnictví prostřednictvím opravných položek. Pohledávky jsou jediným majetkem, u kterého je při splnění určitých zákonných podmínek tvorba opravných položek daňově uznatelným nákladem. Při promlčení pohledávky nevzniká věřiteli povinnost vyřadit pohledávku z majetku. Věřitel se může o vyřazení pohledávky z majetku rozhodnout svobodně kdykoliv. Při splnění podmínek stanovených v Zákoně o daních z příjmů je hodnota vyřazené pohledávky daňově uznatelná. Když zákonné podmínky splněny nejsou, při vyřazení pohledávky je náklad vzniklý odpisem pohledávky nákladem bez daňové účinnosti. Pohledávku je také možné postoupit jiné osobě. Takto se eliminuje nebezpečí jejího nezaplacení. Úhrady pohledávky je možné taktéž dosáhnout zápočtem vzájemných pohledávek mezi věřitelem a dlužníkem.

Abstract

Claims are special kind of property. They are intangible property, where its owner has limited possibilities of its exploitation. They are property, which is bailed to another person without compensation. Claims are interest-free commercial credit granted to a debtor. High share of claims in total circulating property can affect negatively on trend of conditions for economic activity. Claims tie sources necessary to acquisition stock needful for production or business activity. In case of irrecoverable claims is possible to reach indirect reduction their evaluation in accounting by way of adjusting items. Claims are the only property, where is creation of adjustment on fulfilment of a condition tax deductible cost. On the limitation of claim do not arise obligation for creditor to eliminate claim from the property. Creditor can willingly decide of elimination of claim anytime. On fulfilment of conditions fixed in the Income Tax Act is junk value of claim tax deductible. When the lawful conditions are not fulfilled, in the case of claim retirement is not the cost incurred by the write-off tax deductible. Here is also the possibility to transfer a debt to another person. In this way is danger of default of payment eliminated. Achievement of claim settlement is also possible by inclusion mutual claims between creditor and debtor.

Keywords:

Claim, property, creditor, debtor, adjusting item, write-off, cession, irrecoverable claim, income tax, tax deductible, limitation of claim, transfer of a debt, inclusion mutual claims.

Obsah:

Metodika a cíl práce.....	10
Literární řešerše.....	11
1. Úvod.....	12
2. Vymezení pohledávek.....	13
2.1. Vymezení pohledávek dle legislativy ČR.....	13
2.2. Dlouhodobé a krátkodobé pohledávky – vymezení.....	13
2.3. Vznik pohledávky.....	13
2.3.1. Pohledávky spojené se vznikem výnosu.....	14
2.3.2. Pohledávka, která není spojena se vznikem výnosu.....	15
2.4. Způsoby nabytí pohledávky.....	16
2.5. Ocenění pohledávek.....	16
2.5.1. Ocenění jmenovitou hodnotou.....	17
2.5.2. Ocenění pořizovací cenou.....	17
2.5.3. Ocenění reprodukční pořizovací cenou.....	17
2.5.4. Ocenění reálnou hodnotou.....	17
2.5.5. Ocenění souboru pohledávek.....	18
2.6. Zánik a promlčení pohledávek.....	19
2.6.1. Způsoby zániku pohledávky.....	19
2.6.2. Promlčení pohledávky.....	21
2.7. Zajištění pohledávek.....	22
2.7.1. Smlouva v písemné podobě.....	24
2.7.2. Inkaso zálohy.....	24
2.7.3. Uplatnění zástavního práva.....	24
2.7.4. Uplatnění zadržovacího práva.....	26
2.7.5. Zajišťovací převod práva.....	27
2.7.5.1. Převzetí věci věřitelem.....	27
2.7.5.2. Ponechání věci dlužníkovi.....	27
2.7.6. Pojištění pohledávky.....	28
2.7.7. Ručení.....	28
2.7.8. Bankovní záruka.....	29
2.7.9. Směnka jako zajišťovací nástroj.....	30

2.7.10. Smluvní pokuta.....	32
3. Pohledávky v zákonech.....	33
3.1. Zákon o daních z příjmů.....	33
3.1.1. Základ daně a daňová ztráta.....	33
3.1.2. Základ daně.....	33
3.1.3. Výdaje (náklady) na dosažení, zajištění a udržení příjmů.....	33
3.1.4. Výdaje (náklady), které nelze uznat jako výdaje (náklady) na dosažení, zajištění a udržení příjmů.....	35
3.2. Zákon o účetnictví.....	35
3.3. Zákon o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů.....	35
3.4. Občanský zákoník.....	37
3.4.1. Oddíl první.....	37
3.4.2. Oddíl čtvrtý.....	37
3.4.3. Oddíl pátý.....	38
3.4.4. Oddíl šestý.....	38
4. Odpisování pohledávek.....	40
4.1. Daňově účinný odpis pohledávek.....	40
4.1.1. Jednorázový daňově uznatelný odpis pohledávek.....	40
4.1.2. Postupný daňově uznatelný odpis pohledávek.....	42
4.2. Daňově neúčinný odpis pohledávek.....	44
5. Opravné položky k pohledávkám.....	45
5.1. Opravné položky k nepromlčeným pohledávkám splatným po 31.12.1994.....	46
5.1.1. Zrušení zákonných opravných položek.....	49
5.1.1.1. Zrušení OP, pokud pominou důvody pro jejich existenci.....	49
5.1.1.2. Zrušení opravné položky při promlčení pohledávky.....	50
5.1.1.3. Zrušení opravné položky z důvodu odpisu pohledávky do daňových nákladů.....	51
5.2. Opravné položky k pohledávkám v rámci konkursního řízení.....	52
5.3. Účetní opravné položky.....	54
6. Postoupení pohledávek.....	57
6.1. Úplatné postoupení pohledávky.....	59
6.1.1. Základ daně u postupitele.....	59
6.1.2. Základ daně u postupníka.....	60
6.2. Bezúplatný převod pohledávky.....	61

6.3. Zápočet vzájemných pohledávek.....	61
7. Kapitalizace pohledávek.....	65
8. Opravné položky k pohledávkám ve vybraném podniku.....	69
8.1. Základní informace.....	69
8.2. Řešení jednotlivých pohledávek v roce 2006.....	69
8.3. Shrnutí.....	85
9. Závěr.....	86
10. Přehled použité literatury.....	87

Metodika a cíl práce

Cílem mé diplomové práce na téma Pohledávky a daň z příjmů je objasnit problematiku pohledávek a jejich vztah k dopadu na daň z příjmů.

V teoretické části mé práce se zabývám jak vznikem, zánikem, oceněním a promlčením pohledávek, tak i tvorbou zákonných a účetních opravných položek k pohledávkám a jednorázovými a postupnými daňovými i nedaňovými odpisy pohledávek.

Praktická část je zaměřena na řešení jednotlivých pohledávek, resp. daňových a účetních opravných položek k pohledávkám a daňových a nedaňových odpisů pohledávek v konkrétní společnosti s ručením omezeným, které si ale nepřeje být jmenována.

Literární řešerše

Při zpracování diplomové práce na téma Pohledávky a daň z příjmů jsem vycházela z této literatury:

Cardová Zdenka, Janda Karel: Daně a účetnictví – vzory a případy 3/2006:

Tato publikace mi poskytla informace hlavně o vymezení dlouhodobých i krátkodobých pohledávek potřebné pro kapitolu 2 teoretické části – Vymezení pohledávek. Taktéž jsem zde našla základní informace o opravných položkách k pohledávkám.

Janda, K. a kol.: Daně a účetnictví – vzory a případy 5/2005:

Z této publikace jsem čerpala převážnou část informací potřebných pro kapitolu 2 – Vymezení pohledávek a kapitolu 4 – Odpisování pohledávek teoretické části. Tato kniha přehledně popisuje zajištění pohledávek a jejich daňové i nedaňové odpisování pohledávek.

Dergel, M. a kol.: Daně a účetnictví – vzory a případy 8/2006:

Tato kniha mi sloužila jako průvodce Českými účetními standardy. Informace z této publikaci mi pomohly hlavně v teoretické části v kapitole 5 – Opravné položky k pohledávkám.

Taranda, P. a kol.: Daně a účetnictví – vzory a případy 8/2004:

V této publikaci jsem našla potřebné informace ke kapitole 4 teoretické části Odpisování pohledávek. Tato kniha výstižně popisuje tvorbu jednorázového i postupného daňového a nedaňového odpisování pohledávek.

1. Úvod

Téma mé diplomové práce Pohledávky a daň z příjmů jsem si vybrala z důvodu, že problémy s placením pohledávek jsou v dnešní době velice časté u většiny malých, středních i velkých podnikatelů. Podnikatelům tak vznikají výnosy, které nebyly zaplacené a tím se nereálně zlepšuje výsledek hospodaření. Prostředkem „k nápravě“ jsou opravné položky k pohledávkám, které přechodně sníží hodnotu majetku podnikatele, nebo daňové odpisy pohledávek, které zvyšují náklady a tím upravují hodnotu majetku a výsledek hospodaření na reálný obraz.

2. Vymezení pohledávek

2.1. Vymezení pohledávek dle legislativy ČR

Pohledávky jsou příslibem určitého plnění, „příslibem majetku“. Vznikají většinou v okamžiku, kdy vzniká i výnos, ale firma neobdrží peníze, nýbrž pouze příslib peněz. Pohledávky také vznikají jako nárok na zboží či službu, když se uskuteční platba dodavateli předem. Lze tedy říci, že pohledávky jsou dosud neuspokojené nároky firmy vůči jiným osobám (fyzickým i právnickým). V případě vztahu dlužníka a věřitele je na jedné straně závazek a na druhé pohledávka. Pohledávky se třídí zpravidla na krátkodobé a dlouhodobé a dále zejména podle dlužníků (pohledávky z obchodních vztahů, za upsaný vlastní kapitál, za dceřinými podniky apod.).

2.2. Dlouhodobé a krátkodobé pohledávky – vymezení

Pro účely zákona o účetnictví se majetek a závazky člení na krátkodobé a dlouhodobé. Dlouhodobým se rozumí takový majetek a závazky, kde doba použitelnosti, popřípadě sjednaná doba splatnosti při vzniku účetního případu je delší než jeden rok. Krátkodobým se rozumí takový majetek a závazky, kde doba použitelnosti, popřípadě sjednaná doba splatnosti při vzniku účetního případu je do jednoho roku včetně. Pokud s ohledem na charakter majetku (závazků) objektivně nelze použít uvedená hlediska členění, je rozhodující záměr účetní jednotky, projevený při jejich pořízení. Zákon o účetnictví specifikuje rozdělení pohledávek (závazků) na dlouhodobé a krátkodobé:

- k okamžiku uskutečnění účetního případu podle sjednané doby splatnosti
- k okamžiku sestavení účetní závěrky podle zůstatkové doby splatnosti a podle této doby se také vykazují.

2.3. Vznik pohledávky

Pohledávka vzniká vždy, když dochází k časové prodlevě mezi dodávkou nemovitosti nebo movité věci, nebo poskytnutím služby či převodem práva a úhradou za ně. Při bezprostřední úhradě pohledávka nevzniká. Bezprostřední přímou úhradou se rozumí takový způsob úhrady, kdy účastník obchodního vztahu povinný k úhradě tuto úhradu provede bez jakéhokoli časového odkladu při převzetí věci či příjemce služby nebo převzetí oprávnění

k právu. Jakákoli časová prodleva zakládá vznik pohledávky a u druhého účastníka obchodního vztahu vznik závazku. Pohledávka může trvat i pouze jednu hodinu. Pohledávky mohou, ale nemusí být spojeny se vznikem výnosu.

2.3.1. Pohledávky spojené se vznikem výnosu

Vznik tohoto typu pohledávky je spojen se vznikem výnosu u věřitele. Podíl pohledávek tohoto typu činí přibližně $\frac{3}{4}$ celkových pohledávek.

2.3.1.1. Úplatný převod vlastnického práva z věřitele na dlužníka

Pohledávka věřitele za dlužníkem vzniká nejčastěji v souvislosti s úplatným převodem vlastnického práva k nemovitostem, věcem, právům a penězi ocenitelným hodnotám. K úplatnému převodu vlastnického práva dochází zpravidla na základě kupní smlouvy. Pohledávka ale vzniká i při převodu vlastnického práva podle směnné smlouvy. Směnná smlouva ve skutečnosti v sobě zahrnuje dva úplatné převody vlastnického práva, kdy každý z těchto převodů je samostatným právním aktem. Směnná smlouva je nahrazením dvou kupních smluv na protisměrné plnění mezi stejnými osobami. Oběma zúčastněným osobám vzniká jak pohledávka, tak závazek. Zápočtem vzájemných pohledávek dochází pak k jejich úplné nebo částečné úhradě. Spolu se vznikem pohledávky zpravidla nastává strukturální změna majetku věřitele. Vznik pohledávky navazuje na předchozí úbytek hmotného, nehmotného nebo finančního majetku.

2.3.1.2. Poskytnutí služby

Úplatným poskytnutím hmotné či nehmotné služby vzniká nárok na její úhradu. Vzniku pohledávky zpravidla předchází vynaložení nákladů. Při poskytnutí nehmotných služeb (např. poradenských) nemusí dojít k bezprostřednímu vynaložení přímých nákladů. Může nastat i situace, kdy se vznikem pohledávky za poskytnutí nehmotných služeb nejsou vynaloženy žádné přímé náklady, pouze náklady režijního charakteru. Vznik pohledávky za poskytnutí služby je také zpravidla spojen se strukturální změnou majetku věřitele, ale mohou nastat případy, kdy tomu tak není.

2.3.1.3. Poskytnutí úročné půjčky

Pohledávka založená na poskytnutí půjčky přináší výnos ve formě úroku. Pohledávka takto vzniklá je také spojena se strukturální změnou majetku. Její vznik zpravidla neprovází žádné vynaložení nákladů.

2.3.1.4. Pohledávka vzniklá přeplatkem na dani

Přeplatkem na dani a následným vznikem nároku na jeho vratku vzniká pohledávka za správcem příslušné daně. Pokud jde o přeplatek daně, k němuž došlo nesprávným přiznáním vyšší daňové povinnosti u daně, jejíž platba má charakter daňového nákladu, pak dochází současně ke snížení nákladu (což má obdobný charakter nebo shodný ekonomický důsledek jako vznik výnosu). K této situaci dochází zejména u daně silniční a u daně z nemovitostí.

2.3.2. Pohledávka, která není spojena se vznikem výnosu

Do této skupiny patří pohledávky, jejichž vznik nijak nesouvisí se vznikem výnosu. Při jejich vzniku dochází jen ke strukturální změně majetku věřitele.

2.3.2.1. Poskytnutí bezúročné půjčky

Poskytnutí neúročné půjčky není zdrojem žádného výnosu. Její poskytnutí jen mění strukturu oběžného majetku.

2.3.2.2. Poskytnutí zálohy

Poskytnutí zálohy, bez ohledu na to, zda se jedná o zálohu na pořízení dlouhodobého majetku nebo na pořízení oběžného majetku či jde o zálohu na poskytované služby, není nikdy spojeno se vznikem výnosu. Vede jen opět ke strukturální změně majetku.

2.3.2.3. Pohledávka vzniklá přeplatkem na dani

Tato pohledávka u daně z příjmů nejčastěji vzniká placením záloh na daň, pokud je daňová povinnost běžného zdaňovacího období nižší než daňová povinnost předchozího zdaňovacího období.

2.4. Způsoby nabytí pohledávky

Vedle pohledávek vzniklých v souvislosti s podnikatelskou nebo jinou obdobnou činností mohou být v majetku fyzické či právnické osoby i pohledávky nabyté úplatně nebo nabyté bezúplatně. Pohledávky lze nabytí obdobnými způsoby jako nabytí ostatního majetku. Nejčastěji se jedná o tyto způsoby nabytí pohledávky:

- postoupením
- nákupem
- zděděním
- obdarováním
- vkladem společníka
- vkladem tichého společníka.

Pohledávka může být také inventárním vícenálezem.

2.5. Ocenění pohledávek

Oceňování majetku pro účely účetnictví upravují ustanovení §24 až 27 zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů („zákon o účetnictví“). Jako podpůrné předpisy se v některých případech nabytí majetku využívá zákon č. 151/1997 Sb., o oceňování majetku a o změně některých zákonů (zákon o oceňování majetku), ve znění pozdějších předpisů („zákon o oceňování“) a vyhláška č. 540/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 151/1997 Sb., o oceňování majetku a o změně některých zákonů (zákon o oceňování majetku) – „vyhláška o oceňování“. Při oceňování pohledávek se uplatňuje obdobný postup jako při oceňování jiného majetku. Použití konkrétního způsobu ocenění je zpravidla přímo závislé na způsobu nabytí pohledávky. S uplatnění historického ocenění je pohledávka po celou dobu své existence oceněna cenou, v níž do majetku organizace vstoupila. Cenu pohledávky je možné snižovat jen nepřímo prostřednictvím opravné položky (viz dále). Zvýšení ceny pohledávky je nepřipustné.

2.5.1. Ocenění jmenovitou hodnotou

Ocenění jmenovitou (nominální) hodnotou podle §25 odst. 1 písm. g) zákona o účetnictví, je nejčastějším způsobem ocenění pohledávky. Používá se u pohledávek vzniklých vlastní činností organizace. Jmenovitou hodnotou se rozumí částka věřitelem účtovaná dlužníkovi. Jde tedy o částku uvedenou ve faktuře, v kupní smlouvě nebo jiném dokladu zakládajícím vznik pohledávky. Ocenění jmenovitou hodnotou uvádí i §22 odst. 1 zákona o oceňování majetku.

2.5.2. Ocenění pořizovací cenou

Pořizovací cenou se podle ustanovení §25 odst. 1 písm. g) zákona o účetnictví ocení pohledávka nabytá:

- postoupením
- nákupem
- vkladem společníka obchodní společnosti
- vkladem tichého společníka.

Pořizovací cena v sobě zahrnuje cenu pořízení a náklady související s pořízením. Cenou pořízení se rozumí kupní cena samotné pohledávky. Nákladem souvisejícím s pořízením je takový náklad, jehož vynaložení bylo nutnou podmínkou získání pohledávky. Může se jednat např. o náklad na znalecké ocenění nakupovaných pohledávek, o provizi poskytnutou zprostředkovateli nákupu a o odměny za právní úkony. Při nabytí postoupením pohledávky je cenou pořízení pohledávky částka smluvně dohodnutá. Ustanovení §59 obchodního zákoníku umožňuje společníkovi splatit svůj vklad nepeněžním způsobem. Připouští se i vklad pohledávky. Obecně nepřípustný je vklad pohledávky za společností. Hodnota vkládané pohledávky se uvádí ve společenské smlouvě, zakladatelské listině nebo zakladatelské smlouvě – podle druhu obchodní společnosti. Při stanovení hodnoty vkládané pohledávky se použijí přiměřeně ustanovení o postoupení pohledávky. Cena pohledávky se stanoví dohodou na základě posudku soudního znalce.

2.5.3. Ocenění reprodukční pořizovací cenou

Tento postup podle §25 odst. 1 písm. k) zákona o účetnictví se uplatní při bezplatném nabytí pohledávky obdarováním nebo zděděním. Reprodukční pořizovací cena je zpravidla shodná s cenou použitou pro vyměření daně darovací nebo daně dědické.

2.5.4. Ocenění reálnou hodnotou

Ocenění reálnou hodnotou ukládá ustanovení §27 odst. 1 písm. f) zákona o účetnictví provést ke konci rozvahového dne u nakoupených pohledávek určených k obchodování. Tento postup se uplatňuje od 1. ledna 2004. Rozvahovým dnem se rozumí den, k němuž se uzavírají účty a zpracovává účetní závěrka – je to zásadně poslední den účetního období. Jako reálná hodnota se použije ocenění pohledávky kvalifikovaným odhadem nebo posudkem znalce. Toto ocenění se má přiblížit tržní hodnotě. Změna reálné hodnoty je finančním výnosem nebo finančním nákladem. Opravné položky, které byly u těchto pohledávek před 1. lednem 2004 vytvořeny, musí být zrušeny ve prospěch nákladů. Zrušení opravné položky se zaúčtuje účetním zápisem na vrub příslušného účtu účtové skupiny 39 – Opravná položka k zúčtovacím vztahům a vnitřní zúčtování (zpravidla na účtu 391) a ve prospěch příslušného účtu účtové skupiny 55 – Odpisy, rezervy, komplexní náklady příštích období a opravné položky provozních nákladů (zpravidla na účtu 558). Snížení hodnoty pohledávky o částku rušené opravné položky se současně zaúčtuje prostřednictvím příslušného účtu v účtové skupině 58 – Mimořádné náklady (zpravidla na účtu 581) jako náklad vyvolaný změnou metody. Tím dojde k trvalému snížení hodnoty pohledávky. U majetku, pro jehož ocenění se používá reálná hodnota, není přípustné uplatňovat vytváření opravných položek. Uvedený postup se použil pouze při přechodu na nový způsob ocenění ke dni 1. ledna 2004.

2.5.5. Ocenění souboru pohledávek

Soubor pohledávek s termínem splatnosti do konce roku 1994 postupně odpisovaný podle článku II – Přejícná ustanovení, bod 5 zákona č. 438/2003 Sb., tj. odpisovaný roční ve výši až 20% z hodnoty pohledávky nebo ceny pořízení pohledávky nabyté postoupením, se ocení jako celek jednou cenou. Ocenění jednou cenou pro celý soubor pohledávek uplatňují podnikatelé, jejichž hlavním předmětem činnosti je nákup, prodej a vymáhání pohledávek. Podmínkou pro zařazení do této skupiny podnikatelů je, že výnosy dosažené v souvislosti s nákupem, prodejem, držbou a vymáháním pohledávek tvoří alespoň 80% veškerých výnosů

za příslušné účetní období. Souborem se rozumí pohledávky nakoupené od jedné osoby v průběhu jednoho zdaňovacího období.

2.6. Zánik a promlčení pohledávek

Pohledávky jsou součástí oběžného (krátkodobého) majetku. U tohoto druhu majetku se předpokládá krátká doba trvání. Pohledávka obdobně jako zásoby váže peníze. Tyto peníze jsou po dobu trvání pohledávky nepoužitelné ve vlastní ekonomické činnosti. Dlouhá doba trvání pohledávky vede ke zvyšování objemu pohledávek. Růst objemu pohledávek má za následek pokles objemu disponibilních peněžních prostředků. Tím nepříznivě ovlivňuje stav likvidity a solventnosti. Tato situace se dále promítá do poklesu schopnosti pořizovat materiálové vstupy pro výrobní i jiné činnosti. Konečným důsledkem dlouhé doby trvání pohledávek a jejich vysokému objemu je zužování reprodukce, které může vést ke ztrátovosti až k zániku podniku. Tento pesimisticky znějící popis důsledků dlouhé doby trvání pohledávek je závažným důvodem pro to, aby se minimalizovala doba mezi vznikem a zánikem pohledávky. Takový přístup se ale dostává do rozporu se zájmy odběratelů výrobků, zboží a služeb. Je proto zapotřebí pozorně sledovat, aby nebyla překročena hranice, kdy tlak na snižování doby trvání pohledávek by vedl ke snížení vlastní tržní konkurenční síly a k postupné ztrátě postavení na trhu. Jedním z ukazatelů finanční analýzy je doba obratu pohledávek. Je vyjádřením poměru průměrného stavu pohledávek k průměrnému dennímu vzniku pohledávek. Cílem tohoto ukazatele je zjistit průměrný počet dní, po které odběratelé zůstávají dlužní, tj. dobu, která v průměru uplyne mezi dnem prodeje a dnem zaplacení. Vznikem pohledávky ve skutečnosti dochází k poskytnutí bezúročného obchodního úvěru na určitou sjednanou dobu. Délka této doby se rovna lhůtě splatnosti pohledávky.

2.6.1. Způsoby zániku pohledávky

Nelze plně ztotožňovat zánik pohledávky s vyřazením pohledávky z obchodního majetku podnikatelského subjektu nebo obecně z majetku fyzické nebo právnické osoby. Vyřazením z majetku pohledávka jako taková nezaniká. Její existence pokračuje v majetku jiné osoby. Vyřazení pohledávky z majetku neznamena vždy zánik pohledávky. Zánik pohledávky je vždy jejím vyřazením z majetku. K vyřazení pohledávky z majetku dochází zejména jejím:

- zánikem

- postoupením
- prodejem
- darováním
- vkladem do obchodní společnosti
- vkladem podle smlouvy o tichém společenství
- odepsáním.

K zániku pohledávky dochází:

- její úhradou
- započtením vzájemných pohledávek věřitele a dlužníka
- pravomocným odstoupením věřitele nebo dlužníka od smlouvy
- dohodou věřitele a dlužníka o zrušení závazku dlužníka
- dohodou věřitele a dlužníka o nahrazení stávajícího závazku dlužníka závazkem novým
- zánikem dlužníka nebo věřitele, pokud neexistuje jejich právní nástupce
- splynutím osoby, která je věřitelem, s osobou, která je dlužníkem
- neuplatnění práva v průběhu prekluzivní doby.

K zániku pohledávky dochází její úhradou. Tato zásada je obsažena v ustanovení §559 odst. 1 občanského zákoníku a vyplývá také z ustanovení §324 obchodního zákoníku. Současně se zánikem pohledávky věřitele zaniká závazek dlužníka. Zánik pohledávky je konečný. Zaniklá pohledávka je neobnovitelná. Jestliže věřitel i dlužník mají vzájemné pohledávky, jejichž plnění je stejného druhu, zaniknou tyto pohledávky, pokud se vzájemně kryjí (§580 občanského zákoníku a §358 až 360 obchodního zákoníku). K tomuto stačí, když jeden z účastníků závazkového vztahu projeví zájem vůči druhému směřující k započtení. Zánik pohledávky nastane okamžikem, kdy se setkaly pohledávky způsobilé k započtení.

Pohledávka vzniká smlouvou (např. kupní, nájemní, o dílo), jak vyplývá z ustanovení §489 občanského zákoníku. Zánikem smlouvy proto zaniká i z ní vzniklá pohledávka. Od smlouvy je možné odstoupit pouze v případech, které příslušná smlouva stanoví, a v případech stanovených zákonem, podle něhož příslušná smlouva vznikla (§344 obchodního zákoníku).

Možnost odstoupení od smlouvy upravuje i ustanovení §497 občanského zákoníku. Obecným důvodem pro odstoupení od smlouvy je podstatné porušení smluvních povinností ze strany dlužníka nebo ze strany věřitele (§345 až 351 obchodního zákoníku). Smlouva zaniká v okamžiku, kdy smluvní strana obdrží od druhé smluvní strany sdělení o jejím rozhodnutí o odstoupení od smlouvy. Ve stejnou dobu zanikají jak pohledávka, tak závazek.

Věřitel a dlužník jsou oprávněni dohodnout se o zrušení závazku dlužníka. Zánikem takového závazku dlužníka zaniká i s ním spojená pohledávka věřitele. Tento postup umožňuje ustanovení §572 odst. 2 občanského zákoníku.

Věřitel a dlužník se také mohou dohodnout o náhradě dosavadního závazku závazkem novým (§570 a 571 občanského zákoníku). Tímto postupem označovaným jako privativní novace se současně nahrazuje dosavadní pohledávka pohledávkou novou. Pohledávka i závazek jsou předmětem dědického práva. Závazkový vztah nezaniká zánikem některého z jeho účastníků, jestliže existuje jeho právní nástupce nebo právní nástupci. Pohledávka přechází ze zemřelého dlužníka na jeho dědice. Stejně tak přechází i pohledávka ze zaniklé právnické osoby na jejího právního nástupce. K tomu dochází při různých formách fúzi obchodních společností a družstev. Pokud však dlužník, který je fyzickou osobou, nemá dědice, je to důvod pro zánik pohledávky. Obdobně zaniká také pohledávka za právnickou osobu, která zanikla bez právního nástupce. Důvodem pro zánik pohledávky věřitele a současně také závazku dlužníka je stav, kdy došlo ke splnutí osoby, která je věřitelem s osobou, která je dlužníkem. Taková situace může nastat u fyzických osob v důsledky úmrtí osoby, jestliže dědic byl ve vztahu k ní věřitelem nebo dlužníkem. U právnických osob může k této situaci dojít při fúzi společností nebo družstev jejich sloučením nebo splnutím a při zrušení obchodní společnosti s převodem jmění na jediného společníka veřejné obchodní společnosti, na jednoho společníka v případě společnosti s ručením omezeným, u komanditní společnosti na komplementáře a u akciové společnosti na jednoho akcionáře.

2.6.2. Promlčení pohledávky

K promlčení pohledávky dochází, pokud nedojde k její úhradě nebo k jinému způsobu jejího zániku před uplynutím doby promlčení (§100 občanského zákoníku a §387 občanského zákoníku). Promlčení je významně odlišné od prekluze. Prekluzní právo neuplatněné v průběhu prekluzní doby zaniká automaticky. K zániku soud přihlédne, i když to dlužník nenamítne. Prekluzní lhůty se uplatňují v daňovém řízení. V obchodních závazkových vztazích se neužívají. Promlčením zánik práva nenastává. Promlčením pohledávka nezanikla. I promlčená pohledávka stále existuje, promlčení není důvodem pro její zrušení. Jestliže se věřitel dovolává svého práva soudní cestou, soud přihlédne k námitce dlužníka, že pohledávka je již promlčená, a věřiteli právo nepřizná. K promlčení soud nepřihlíží z úřední povinnosti, ale jen na základě námítky dlužníka. Úspěšnost věřitele při dovolávání se promlčené pohledávky závisí na tom, zda dlužník námitku promlčení uplatní nebo ne.

Námitku promlčení může dlužník uplatnit nejpozději do vydání konečného rozhodnutí, kterým se pohledávka přisuzuje, tedy i v řádném opravném prostředku (např. v odvolání). Námitky promlčení se nelze platně vzdát, lze ji jen vědomě či nevědomky nepoužít. Již úspěšně uplatněnou námitku promlčení může dlužník prakticky negovat zaplacením svého závazku (věřiteli pohledávky) nebo písemným uznáním svého dluhu. Při tomto postupu začíná nový běh promlčecí doby.

Dojde-li k promlčení pohledávky, stává se z ní tzv. naturální obligace. Pokud dlužník promlčenou pohledávku uhradí, nejde o plnění nedluhu a u věřitele nedochází k bezdůvodnému obohacení. Tato procesní zásada se uplatní u pohledávky, která byla zamítnuta na základě vznesení důvodné námitky promlčení.

V závazkových vztazích založených smlouvami podle občanského zákoníku se uplatňuje tříletá promlčecí doba (§101 občanského zákoníku), která počíná běžet ode dne následujícího po dni splatnosti pohledávky. Tato tříletá promlčecí lhůta se označuje jako obecná promlčecí doba a uplatňuje se vždy, pokud pro danou situaci není jiným zákonem upraveno jinak. V závazkových vztazích vzniklých podle obchodního práva, se používá čtyřletá promlčecí doba (§397 obchodního zákoníku).

Změna v osobě věřitele nebo dlužníka nemá žádný vliv na běh promlčecí doby (§111 občanského zákoníku). Důvod změny v osobě věřitele nebo dlužníka je nedůležitý. Promlčecí doba se neprodlužuje ani postoupením pohledávky, ani jejím děděním či přechodem při fúzi právnické osoby.

Běh obecné promlčecí doby se staví, uplatní-li věřitel v promlčecí době právo u soudu nebo v rozhodčím řízení (§403 odst. 1 občanského zákoníku). Předpokladem stavení promlčení je řádné pokračování v soudním nebo rozhodčím řízení. K porušení řádného pokračování v řízení dojde např. proto, že jeho účastník zastaví řízení tím, že neopraví vady svého podání, neodůvodněně vezme zpět návrh, neodůvodněně přeruší řízení. Nečinnosti soudu nebo rozhodců se za porušení řádného pokračování řízení nepovažuje.

Stejný postup se uplatňuje u promlčecí doby v obchodněprávních vztazích. Jestliže v tomto řízení nebylo o právu rozhodnuto, promlčecí doba po dobu řízení běžet nepřestala. Pokud by nastala taková situace, že do skončení tohoto řízení by promlčecí doba již plynula nebo by do jejího uplynutí zbývala kratší doba než jeden rok, prodlužuje se tato promlčecí doba tak, že neskončí dříve než jeden rok ode dne, kdy skončilo soudní nebo rozhodčí řízení.

Uzná-li dlužník svůj závazek (věřitelovu pohledávku) písemným prohlášením, běží od tohoto uznání nová promlčecí doba (§407 odst. 1 obchodního zákoníku). Stejně účinky jako písemné uznání dluhu má i jeho částečného plnění. U úvěru a půjčky se ze projevu uznání

závazku považuje placení úroků. Jestliže dlužník uskutečnil některou z těchto forem uznání závazku, kterému již promlčecí doba uplynula, počíná u něj běžet nová promlčecí doba.

Žádnými způsoby stavení běhu promlčecí doby nelze dosáhnout jejího prodloužení na více než deset let ode dne, kdy poprvé začala běžet (§408 odst. 1 obchodního zákoníku).

2.7. Zajištění pohledávek

Pohledávka je majetkem věřitele. Je ale majetkem, u něhož uplatnění vlastnického práva je omezeno tím, že o něm ve skutečnosti rozhoduje nikoli vlastník pohledávky, ale dlužník. Ten svým jednáním nebo svojí nečinností může vlastníka pohledávky omezovat v jeho právech. Dokonce mu může úplně znemožnit výkon těchto práv. Nezaplacením pohledávky nebo její části dlužník majetek věřiteli odcizí. Je proto zájmem věřitele (vlastníka pohledávky), aby si svůj majetek (pohledávku) chránil. Ochrana vlastnického práva k pohledávkám se označuje jako „zajištění pohledávek“. Účelem preventivního zajištění pohledávky je snížení nebezpečí vzniku její nedobytnosti. Preventivní zajištění pohledávky vytváří předpoklady k tomu, aby dlužník měl zájem svůj závazek včas a plně uhradit. Věřitele může zbavit problémů s vymáháním pohledávky. Pokud se podaří zabránit nedobytnosti pohledávky, odstraní se i nutnost vytváření opravných položek a není zapotřebí přistupovat k odpisu pohledávky. Se vznikem pohledávky z obchodního vztahu je zpravidla spojen vznik výnosu a tím i daňové povinnosti. Nedobytnost pohledávky vede i ke snížení likvidity. Proto je zajištění pohledávky i účinným daňově optimalizačním opatřením. K zajištění pohledávky se používají zajišťovací instrumenty (nástroje). Mohou se rozdělit do dvou skupin:

- nástroje preventivního zajištění pohledávek
- nástroje zajištění nedobytných pohledávek.

Přibývá podnikatelů s nízkým podílem pohledávek na oběžném majetku. Někteří podnikatelé za nejúčinnější zajištění svého práva na úhradu ze strany odběratele považují zabránění vzniku pohledávky. Existují i podnikatelé, kteří dlouhodobě nemají žádné pohledávky. Své výrobky a zboží dodávají a své služby poskytují proti hotovostní úhradě nebo dokonce požadují úhradu předem, před jejich dodáním nebo poskytnutím. Tato skutečnost je důsledkem stavu a vývoje podnikatelské morálky nejen v České republice, ale i v jiných evropských a mimoevropských státech. Zajištění pohledávek může probíhat několika způsoby.

2.7.1. Smlouva v písemné podobě

Podstatná část pohledávek vzniká na základě smlouvy. Tato smlouva mnohdy bývá ústní. Vyšší průkazní sílu má ale smlouva uzavřená v písemné podobě. Smlouva bývá poměrně často významná při vymáhání pohledávky. Smlouva, která je podkladem pro vznik pohledávky, je jedním z nástrojů preventivního zajištění pohledávky. Aby tuto funkci mohla úspěšně splnit, musí obsahovat potřebné náležitosti:

a) Správné označení smluvních stran:

- u fyzické osoby jméno a příjmení a bydliště, IČ, DIČ
- u právnické osoby obchodní firmu a sídlo, IČ, DIČ

Označení smluvních stran musí být plně identické s označením uvedeným v obchodním rejstříku nebo v živnostenském rejstříku u fyzických osob nezapsaných v obchodním rejstříku.

b) Podpis osoby oprávněné k podpisu – u právnické osoby je vhodné ověření tohoto oprávnění v obchodním rejstříku.

Pro preventivní zajištění pohledávky je důležité, aby kupní smlouva a smlouva o dílo obsahovaly doložku o výhradě vlastnictví. Podle §443 odst. 1 obchodního zákoníku kupující nabývá vlastnické právo ke zboží v okamžiku, kdy mu je toto zboží předáno. Ustanovení §445 obchodního zákoníku umožňuje uplatnit institut výhrady vlastnictví: „Strany si mohou písemně domluvit, že kupující nabude vlastnického práva ke zboží později, než je stanoveno v §443. Nevyplývá-li z obsahu této výhrady vlastnického práva nic jiného, má se za to, že kupující má nabýt vlastnického práva teprve úplným zaplacením kupní ceny.“ Ustanovení §554 odst. 5 obchodního zákoníku umožňují použití výhrady vlastnictví podle §445 obchodního zákoníku i na převod vlastnického práva k věci zhotovené podle smlouvy o dílo. Sjednání výhrady vlastnictví umožňuje i ustanovení §601 občanského zákoníku: „Má-li vlastnictví k prodané movité věci přejít na kupujícího až po zaplacení ceny, musí být tato výhrada dohodnuta písemně.“ Pokud zboží nebo zhotovenou věc nabyla již třetí osoba nebo dodané zboží bylo již zpracováno nebo prodáno, stává se doložka o výhradě vlastnictví prakticky neúčinnou.

2.7.2. Inkaso zálohy

Používání zálohových plateb se stává stále rozšířenějším způsobem preventivního zajištění pohledávky. Formou zálohy se platí část, někdy i celá hodnota sjednané dodávky

zboží nebo poskytnutí služeb. Uplatňování zálohových plateb není zákonně upraveno a je věcí dohody smluvních stran. Již delší dobu je zvykem, že dodavatel vystavuje faktury, jimiž předpisuje výši zálohy, kterou mu má odběratel zaplatit. Tento postup není v souladu s účetními předpisy. Podle ustanovení bodu 3.2.1. Českého účetního standardu pro podnikatele č. 017 – Zúčtovací vztahy se ne účtech účtové skupiny 32 – Závazky (krátkodobé), účtuje až o přijatých zálohách, nikoli o jejich předpisu.

2.7.3. Uplatnění zástavního práva

Zástavní právo také jedním z nástrojů preventivní zajištění pohledávky. Vzniká na základě písemné zástavní smlouvy podle §552 občanského zákoníku. Zástavní smlouva musí obsahovat označení zástavy a pohledávky, kterou zástava zajišťuje. Zástavní právo slouží k zajištění pohledávky pro případ, že nebude dlužníkem včas uhrazena. V tomto případě lze úhradu pohledávky zajistit z výtěžku zpeněžení zástavy. Úprava zástavního práva je obsažena v §152 až 172 občanského zákoníku. Dřívější speciální úprava v obchodním zákoníku byla jeho novelizací s účinností od 1. ledna 2001 zcela zrušena. Účastníky právního vztahu jsou zástavní věřitel a zástavní dlužník, může ale přistoupit i třetí osoba – zástavce, který poskytnutím své věci do zástavy zajišťuje splnění dlužníkovy závazku. Předmětem zástavy může být jakákoliv movitá či nemovitá věc, podnik nebo jiná věc hromadná, soubor věcí, cenný papír, obchodní podíl, pohledávka, předmět průmyslového vlastnictví nebo jiné majetkové právo, pokud to jeho povaha připouští. Vždy však musí jít o věc individuálně určenou a samostatnou. Zástavní právo se vztahuje i na příslušenství zástavy, její přírůstky a její neoddělitelné plody. Věc daná do zástavy musí být předána zástavnímu věřiteli či jiné osobě, na které se zástavní věřitel a zástavní dlužník dohodli, aby u ní byla zástava uschována. Fyzické odevzdání věci může být nahrazeno tím, že se vznik zástavního práva vyznačí v listině, která osvědčuje vlastnictví zástavního dlužníka a je nezbytná k užívání věci (např. technický průkaz silničního vozidla. Jestliže je předmětem zástavního práva nemovitost, vzniká smluvní zástavní právo vkladem do katastru nemovitostí. Právní účinky nastávají dnem, kdy byl návrh na vklad doručen katastrálnímu úřadu. V případě zastavení pohledávky se sepíše zástavní smlouva. Zástavní právo k nemovitým věcem, které nejsou předmětem evidence v katastru nemovitostí, zástavní právo k věci hromadné (např. podnik), k souboru věcí a k movitým věcem, které nebudou odevzdány zástavnímu věřiteli, vzniká zápisem do Rejstříku zástav vedeného Notářskou komorou České republiky (§158 odst. 1 občanského zákoníku). U listinného cenného papíru vzniká zástavní právo předáním tohoto

cenného papíru zástavnímu věřiteli. Ke vzniku smluvního zástavního práva k listinnému cennému papíru, který je převoditelný rubopisem, je třeba i písemné prohlášení majitele cenného papíru učiněné na tomto cenném papíru (zástavní rubopis). Zástavní právo k listinnému cennému papíru může vzniknout také jeho předáním do úschovy třetí osobě. Smluvní zástavní právo k zaknihovanému cennému papíru vzniká registrací tohoto zástavního práva v evidenci Střediska cenných papírů. Po dobu trvání zástavního práva k cennému papíru se zástavní právo vztahuje i na výnosy z tohoto zastaveného cenného papíru. Zástavní věřitel, jemuž byla zástava odevzdána, je oprávněn ji držet po celou sjednanou dobu zástavy a je povinen starat se o ni s péčí řádného hospodáře. Užívat zástavu a přisvojovat si její přírůstky, plody a užitky může jen se souhlasem zástavce. Zástavní právo zaniká zejména (§170 odst. 1 občanského zákoníku):

- zánikem zajištěné pohledávky (tj. její úhradou)
- jestliže se zástavní věřitel písemně vzdá svého práva
- uplynutím doby, na kterou bylo zřízeno
- jestliže zástavní dlužník složí zástavnímu věřiteli peněžní částku odpovídající obvyklé ceně zástavy.

Promlčením zajištění pohledávky zástavní právo nezaniká (§170 odst. 2 občanského zákoníku).

2.7.4. Uplatnění zadržovacího práva

Zadržovací právo je svou podstatou velmi blízké právu zástavnímu. Je upraveno ustanoveními §175 až 180 občanského zákoníku. Věřitel, který má u sebe legálně cizí movitou věc, jejímž vlastníkem je dlužník splatné pohledávky, může tuto věc zadržet k zajištění splatné pohledávky. Zadržovací právo vzniká jednostranným úkonem věřitele. O svém rozhodnutí je povinen bez zbytečného odkladu vyrozumět dlužníka. Pro vztah věřitele k zadržené věci platí stejné zásady jako u zástavy. Zadržovací právo zaniká (§180 občanského zákoníku):

- zánikem zajištěné pohledávky
- zánikem zadržené věci
- vydáním zadržené věci dlužníkovi
- pokud dlužník poskytne věřiteli jinou jistotu.

2.7.5. Zajišťovací převod práva

Účinnou formou zajištění pohledávky je uplatnění zajišťovacího převodu práva podle §553 odst. 1 občanského zákoníku. Nejčastěji se tento způsob preventivního zajištění pohledávky využívá při poskytnutí půjčky. Obchodní zákoník tento institut zajištění pohledávky samostatně neupravuje. Proto úprava obsažená v občanského zákoníku platí plně i pro obchodní závazkové vztahy. Tento převod práva se může použít ve vztahu ke všem druhům majetku dlužníka. Smlouva o zajišťovacím převodu práva musí mít písemnou formu. Dochází jí k plnému převodu vlastnických práv do doby splacení závazku. Zajištění spočívá v tom, že v případě, když dlužník nesplatí svůj závazek, bude věřitel uspokojen z převedeného práva místo zaplacením dluhu. Splněním závazku zaniká účel zajišťovacího převodu práva a bývalý věřitel je povinen převést práva zpět na bývalého dlužníka. Věřitel uzavře s dlužníkem smlouvu podle §553 občanského zákoníku, kterou dlužník převede na věřitele určité své majetkové právo. Předmětem zajišťovacího převodu práva může být jakékoli právo, které je svou podstatou převoditelné. Může jím být vlastnické právo k dlouhodobému hmotnému majetku, právo užívání dlouhodobého nehmotného majetku, vlastnické právo k cenným papírům apod. Nelze převést právo, které je svou podstatou nepřevoditelné, jako je např. autorské právo. Při sjednávání smlouvy je třeba se rozhodnout mezi dvěma základními variantními postupy:

- převedenou věc převezme věřitel
- převedená věc je ponechána dlužníkovi k dalšímu bezplatnému užívání na základě uzavřené smlouvy o výpůjčce.

2.7.5.1. Převzetí věci věřitelem

Věřitel převzetím věci, k níž nabyt převodem vlastnické právo, získal i možnost s touto věcí disponovat. Po úhradě pohledávky ji vrací dlužníkovi zpět. Ve smlouvě o zajišťovacím převodu vlastnického práva mohou být předané věci určeny individuálně nebo druhově. Individuální určení se užívá zásadně u dlouhodobého hmotného majetku. U zásob se použije spíše druhové určení. Dlouhodobý hmotný majetek, zásoby, cenné papíry i pohledávky získané zajišťovacím převodem vlastnického práva věřitel ocení pořizovací cenou ve výši pohledávky, pro jejíž zajištění je převod uskutečněn. Při zajištění půjčky je součástí pořizovací ceny i sjednaný úrok. Věřitel o nabyté věci účtuje na věcně příslušných majetkových účtech. Dlužník zaúčtuje úbytek na příslušných majetkových účtech.

2.7.5.2. Ponechání věci dlužníkovi

Nejčastější alternativou zajišťovacího převodu vlastnického práva k movitým či nemovitým věcem je současné uzavření smlouvy o výpůjčce dle §659 až 662 občanského zákoníku. Tato smlouva se sjednává zpravidla na stejnou dobu, na jakou je uzavřena smlouva o zajišťovacím převodu práva. Smlouvou o výpůjčce vznikne dlužníkovi právo nadále věc po sjednanou dobu bezplatně užívat. Vypůjčitel (dlužník) je oprávněn užívat věc k účelu, který byl ve smlouvě dohodnut nebo kterému obvykle slouží. Jestliže vypůjčitel (dlužník) věc neužívá řádně nebo jestli ji užívá v rozporu se sjednaným účelem nebo účelem, jemuž obvykle slouží, může půjčitel (věřitel) požadovat vrácení věci před uplynutím dohodnuté doby zapůjčení. Tato varianta se uplatňuje zejména u dlouhodobého hmotného majetku. Věci, které na základě smlouvy o zajišťovacím převodu práva přešly do vlastnictví věřitele, užívá nadále dlužník. Bezplatné užívací právo vzniklo smlouvou o výpůjčce. Věřitel ocení nabytou věc pořizovací cenou ve výši pohledávky, pro jejíž zajištění byl uskutečněn zajišťovací převod práva. Při zajištění půjčky se do pořizovací ceny zahrnuje i sjednaný úrok.

2.7.6. Pojištění pohledávky

Pohledávku je možné také pojistit. Tento zajišťovací nástroj se využívá především u pohledávek za zahraničními odběrateli. U tuzemských pohledávek pojišťovny požadují vysokou míru spoluúčasti. Pojistnou událostí je nezaplacení pohledávky z důvodu politických, ekonomických či válečných událostí ve státě, kde odběratel sídlí nebo provozuje svoji podnikatelskou činnost. Důvodem může být i nesolventnost zahraničního odběratele nebo jeho bankrot. Společnosti, které se zabývají pojištěním plateb, disponují rozsáhlými databázemi, které jim umožňují kvalifikovaně a s velkou mírou přesnosti posoudit bonitu zahraničního odběratele.

2.7.7. Ručení

Ručení je zajišťovacím prostředkem, při jehož uplatnění vstupuje mezi věřitele a dlužníka třetí osoba – ručitel. Ručením je možné zajistit i pohledávku, která vznikne v budoucnu. Obecnou úpravu ručení obsahují §546 až 550 občanského zákoníku, zvláštní úpravu pro oblast obchodních vztahů pak §303 až 312 obchodního zákoníku. Ručení vzniká prohlášením ručitele, které:

- musí mít písemnou formu
- je učiněno vůči věřiteli
- obsahuje výslovný závazek ručitele, že uspokojí věřitelovu pohledávku, pokud dlužník svůj závazek vůči věřiteli nesplní.

Ručitel je povinen splnit dluh, pokud jej dlužník nesplnil, i když byl k tomu věřitelem prokazatelně písemně vyzván. Věřitel je ale oprávněn se domáhat splnění závazku ručitelem jen v případě, že dlužník nesplnil svůj splatný závazek v přiměřené době poté, co byl k tomu věřitelem písemně vyzván. Pokud je nepochybné, že dlužník svůj závazek splnit nemůže, zejména při prohlášení konkurzu, je věřitel oprávněn vyzvat k plnění ručitele, aniž předtím písemně vyzval dlužníka. Stejně může věřitel postupovat v situaci, kdy nemá možnost dlužníka k plnění písemně vyzvat. K tomu může dojít např. tehdy, když je místo pobytu dlužníka neznámé. Po splacení dluhu místo dlužníka je ručitel oprávněn požadovat náhradu na dlužníkovi. Jestliže je ručením jištěna jen část pohledávky, rozsah ručení se nesnižuje částečným plněním pohledávky, pokud zůstává pohledávka nesplněna ve výši, v jaké je ručením zajištěna. Ručení nezaniká postoupením pohledávky věřitelem jiné osobě. Práva z ručení přecházejí z původního věřitele na postupníka v době, kdy je postoupení oznámeno ručiteli. Toto oznámení učiní postupitel. Může je ručiteli prokázat i postupník. Právo věřitele ne plnění ručitelem se promlčí nejdříve současně s promlčením práva vůči dlužníkovi. Ručení zaniká splněním závazku dlužníka, který zajišťuje. Nezaniká však, pokud k zániku tohoto závazku došlo pro nemožnost plnění dlužníkem a závazek je splnitelný ručitelem. Nezaniká ani při zániku dlužníka, který je právnickou osobou. Pohledávka může být zajištěna více ručiteli. V takové situaci každý ručitel ručí plně za celý závazek dlužníka. O přijatém ručení se učiní zápis na podrozvahovém účtu.

2.7.8. Bankovní záruka

Bankovní záruka je specifickým nástrojem k zajištění pohledávky. Uplatňuje se především při obchodování se zahraničím. Vzniká písemným prohlášením banky v záruční listině, že uspokojí věřitele do výše určené v záruční listině, pokud dlužník nesplní svůj závazek vůči věřiteli. Za poskytnutí záruky účtuje banka závazkovou odměnu, jejíž výše závisí na míře rizika a délce doby splatnosti záruky. Bankovní záruku upravují ustanovení §313 až 322 obchodního zákoníku. Vztahují se přiměřeně ustanovení o ručení. Závazek banky uvedený v záruční listině je neodvolatelný. Svůj závazek ze záruční listiny banka plní na písemnou výzvu věřitele. Bankovní záruka se považuje za vystavenou až tehdy, když

příjemce obdrží o tom oznámení. Bankovní záruka se stává přílohou kupní smlouvy. V kupní smlouvě se v takovém případě přímo uvádí výše záruky a doba její splatnosti. Tato doba bývá delší, než je splatnost pohledávky, která je bankovní zárukou jištěna. Při postoupení pohledávky s ní postupníkovi přechází i bankovní záruka, kterou je pohledávka zajištěna. Postupitel toto postoupení avizuje bance, která záruku vystavila. O přijaté bankovní záruce se učiní zápis na podrozvahovém účtu.

2.7.9. Směnka jako zajišťovací nástroj

Směnka je převoditelným (obchodovatelným) cenným papírem, který má především úvěrovou a platební funkci. Platební funkce se uplatňuje tím, že dlužník platí svému věřiteli svůj peněžní závazek tím, že na něj indosuje směnku. Úvěrová funkce spočívá v tom, že místo placení peněžního závazku (např. kupní ceny) podepíše dlužník směnku, kterou na něj vystavil věřitel (prodávající). Směnka je využívána v obchodním styku již více než 800 let. K unifikaci směnečného práva došlo v roce 1930 v Ženevě podpisem několika mezistátních smluv:

- Úmluvy o jednotném směnečném zákonu
- Úmluvy o kolizních normách týkajících se směnek
- Úmluvy o poplatkovém právu týkajícím se směnek.

Tyto úmluvy se zkráceně označují jako Ženevské směnečné úmluvy. Tyto úmluvy ratifikovala převážná většina evropských států. Smluvními státy se nestaly státy angloamerické právní oblasti. Proto se směnečné právo rozdělilo na dva systémy právních úprav:

- ženevské směnečné právo
- angloamerické směnečné právo z roku 1982.

Československo Ženevské směnečné úmluvy sice podepsalo, ale zejména v důsledku vypuknutí II. světové války je neratifikovalo. Přesto byl zákonem č. 191/1950 Sb., směnečným a šekovým, obsah Ženevských směnečných úmluv do československého právního řádu inkorporován. Současná právní úprava je obsažena zejména v těchto zákonech:

- zákon č. 191/1950 Sb., směnečný a šekový, ve znění pozdějších předpisů („zákon směnečný“)
- zákon č. 591/1992 Sb., o cenných papírech, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.

Pro použití směnky jako nástroje k zajištění pohledávky je účelné znát základní klasifikaci směnky. Podle toho, kdo směnku vystavuje, existuje:

- směnka vlastní
- směnka cizí.

Směnku vlastní vystavuje dlužník a zavazuje se jí věřiteli, že částku ve výši svého závazku zaplatí věřiteli nebo jiné oprávněné osobě na určitém místě v určitý den. Směnku cizí vystavuje věřitel a dává jí příkaz dlužníkovi, aby věřiteli nebo jiné oprávněné osobě zaplatil částku ve výši svého závazku na určitém místě v určitý den. Podle způsobu uvedení doby splatnosti směnky (§33 zákona směnečného):

- vistasměnka
- lhůtní vistasměnka
- datosměnka
- směnka fixní, denní.

Vistasměnka je splatná v okamžiku, kdy je dlužníkovi předložena, to znamená při tzv. „viděné“. Lhůtní vistasměnka je splatná ve lhůtě následující po viděné, tj. po předložení dlužníkovi, která je na směnce uvedena (např. 14 dnů po viděné). Datosměnka je splatná v určité lhůtě ode dne jejího vystavení. Tato doba splatnosti je na směnce vyznačena. Směnka fixní, neboli denní, je splatná v den, který je na ní uveden. Pokud není na směnce doba splatnosti uvedena, platí domněnka, že jde o směnku na viděnou. Směnka vlastní má zpravidla dobu splatnosti vyjádřenou konkrétním datem. Směnka může být bezcenným papírem, pokud neobsahuje podstatné obsahové náležitosti dle §1 zákona směnečného. Směnkou cizí je dán směnečníkovi příkaz zaplatit určité osobě určitou částku, směnka vlastní se slibem výstavce, že určité osobě určitou částku zaplatí. Pro zajištění pohledávky se častěji využívá směnka vlastní, již dlužník nabídne věřiteli. Směnka vystavená po splatnosti pohledávky je pro věřitele též určitým jistícím prostředkem. Věřitel, který od dlužníka obdrží směnku na zajištění pohledávky, se může rozhodnout pro jednu z následujících variant možného postupu:

- ponechá si směnku do doby její splatnosti
- směnka prodá jako cenný papír
- eskontem směnky získá eskontní bankovní úvěr.

2.7.10. Smluvní pokuta

Smluvní (konvecionální) pokuta je institutem sloužícím k zajištění pohledávky tím, že postihuje smluvní stranu závazkového vztahu, která svým jednáním nebo opomenutím porušila povinnosti vyplývající pro ni z uzavřené smlouvy. Je upravena ustanoveními §544 a 545 občanského zákoníku a uplatňuje se v závazkových vztazích vzniklých podle občanského práva a s použitím ustanovení §300 až 302 obchodního zákoníku a v závazkových vztazích vzniklých podle obchodního práva. Využití smluvní pokuty je právem věřitele. Její sjednání je součástí příslušné smlouvy (kupní, o dílo, mandátní, aj.). Uplatnění smluvní pokuty i její výše musí být vždy ujednáno písemně. Tato zásada platí plně i pro smlouvu, která v souladu s ustanoveními občanského i obchodního zákoníku se zpracuje písemný dodatek ke smlouvě. Účastník smlouvy je povinen smluvní pokutu zaplatit i v případě, kdy druhé smluvní straně žádná škoda nevznikla. Pokud dohoda smluvních stran nestanoví jinak, je povinnost zaplatit smluvní pokutu vázána na zaviněné porušení povinnosti. Pro věřitele se daňově účinným výnosem smluvní pokuta stává až přijetím úhrady od dlužníka. Jako účetní výnos je počínaje účetním obdobím 2001 zahrnuta v dosaženém výsledku hospodaření za běžné účetní (i zdaňovací) období. Daňově účinným výnosem je však až ve zdaňovacím období, kdy došlo k jejímu zaplacení dlužníkem. O zahrnutí do základu daně v určitém zdaňovacím období nerozhoduje doba jejího vyúčtování, ale doba přijetí její úhrady. Při zjišťování základu daně z příjmů se proto musí vzít v úvahu rozdílnost její účetní klasifikace od klasifikace daňové (§23 odst. 3 zákona o daních z příjmů). U dlužníka je daňová účinnost smluvní pokuty podmíněna jejím zaplacením.

3. Pohledávky v zákonech

3. 1. Zákon o daních z příjmů (586/1992 Sb.)

3. 1. 1. Základ daně a daňová ztráta - § 5

Pro poplatníky daně z příjmů fyzických osob uvedené v § 2 tohoto zákona se hodnotou pohledávky rozumí jmenovitá hodnota nebo pořizovací cena u pohledávky nabyté postoupením nebo cena zjištěná pro účely daně dědické nebo darovací u pohledávky nabyté děděním nebo darem. U poplatníků, kteří jsou plátcí daně z přidané hodnoty nebo jimi byli v době vzniku pohledávky, se jmenovitá hodnota pohledávky snižuje o výši daně z přidané hodnoty, pokud byla splněna vlastní daňová povinnost na výstupu.

3. 1. 2. Základ daně - § 23

Tento paragraf uvádí, že výsledek hospodaření nebo rozdíl mezi příjmy a výdaji lze snížit o částky související s rozpouštěním rezerv a opravných položek, jejichž tvorba nebyla pro daňové účely výdajem (nákladem) na dosažení, zajištění a udržení příjmů, pokud jsou podle zvláštního právního předpisu zaúčtovány ve prospěch nákladů a výnosů.

3. 1. 3. Výdaje (náklady) na dosažení, zajištění a udržení příjmů - § 24

Podle tohoto paragrafu, u poplatníků, kteří vedou daňovou evidenci, je daňově uznatelným výdajem pořizovací cena pohledávky nabyté postoupením, a to jen do výše příjmů plynoucích z jejich úhrady dlužníkem nebo postupníkem při jejím následném postoupení. Naopak u poplatníků, kteří vedou účetnictví, je daňově uznatelným nákladem:

- a) jmenovitá hodnota pohledávky při jejím postoupení, a to do výše příjmu plynoucího z jejího postoupení
- b) pořizovací cena pohledávky nabyté postoupením, a to do výše příjmu plynoucího z její úhrady dlužníkem nebo postupníkem při jejím následném postoupení
- c) hrazená daň darovací u pohledávky nabyté bezúplatně, a to do výše příjmu plynoucího z jejího postoupení.

Příjmy uvedené v bodech a) až c) lze zvýšit o vytvořenou opravnou položku nebo rezervu (její část) podle zvláštního zákona a u pohledávky postoupené před lhůtou splatnosti o diskont

případající na zbývající dobu do lhůty splatnosti. Výše diskontu se posuzuje podle úrokové sazby obvyklé při poskytování finančních prostředků s odpovídající dobou splatnosti, s výjimkou převodu směnky po lhůtě její splatnosti.

Dalším daňově uznatelným nákladem je u poplatníků, kteří vedou účetnictví, jmenovitá hodnota pohledávky nebo pořizovací cena pohledávky nabyté postoupením, vkladem a při přeměně společnosti, a to za předpokladu, že o pohledávce při jejím vzniku bylo účtováno ve výnosech a takto vzniklý zdanitelný příjem nebyl od daně osvobozen a lze-li současně k této pohledávce uplatňovat opravné položky za dlužníkem:

- a) u něhož soud zamítl návrh na prohlášení konkursu nebo u něhož soud zrušil konkurs pro nedostatek majetku a pohledávka byla poplatníkem přihlášena do konkursu a měla být vypořádána z konkursní podstaty
- b) který je v konkursním a vyrovnávacím řízení, na základě výsledků konkursního a vyrovnávacího řízení
- c) který zemřel, a pohledávka nemohla být uspokojena ani vymáháním na dědicích dlužníka
- d) který byl právnickou osobou a zanikl bez právního nástupce a věřitel nebyl s původním dlužníkem spojenou osobou
- e) na jehož majetek, ke kterému se daná pohledávka váže, je uplatňována veřejná dražba, a to na základě výsledků této dražby
- f) jehož majetek, ke kterému se daná pohledávka váže, je postižen exekucí, a to na základě výsledků provedení této exekuce.

Dále tento zákon v § 24 uvádí, že úhrn pořizovacích cen pohledávek nebo jejich částí, které nelze uznat jako výdaj (náklad) podle ostatních ustanovení tohoto zákona, je možné u poplatníků, jejichž hlavním předmětem činnosti je nákup, prodej a vymáhání pohledávek, uznat jako daňový výdaj (náklad) až do výše úhrnu zisků z jiných pohledávek v rámci stejného souboru pohledávek v daném zdaňovacím období.

V § 24 se lze také dočíst, že: "U pohledávky nabyté při přeměně společnosti, nebyla-li nikdy součástí podrozvahových účtů zanikající obchodní společnosti nebo družstva, pokračuje nástupnická obchodní společnost nebo družstvo v odpisu pohledávky nebo tvorbě opravné položky, jako by ke změně v osobě věřitele nedošlo, a to maximálně do výše, v jaké by mohla uplatnit odpis nebo tvorbu opravné položky zanikající obchodní společnost nebo družstvo.

3. 1. 4. Výdaje (náklady), které nelze uznat jako výdaje (náklady) na dosažení, zajištění a udržení příjmů - § 25

V tomto paragrafu je uvedeno, že jako daňový výdaj (náklad) nelze uznat odpis pohledávky nebo tvorbu opravné položky u pohledávky nabyté obchodní společností nebo družstvem na základě vkladu uskutečněného od 1. července 1996, s výjimkou pohledávek uvedených v § 24 (viz. výše).

Jako daňový výdaj (náklad) nelze také uznat jmenovitou hodnotu pohledávky nebo pořizovací cenu postoupené pohledávky s výjimkou uvedenou v § 24 a § 10.

3. 2. Zákon o účetnictví (563/1991 Sb.)

Zákon č. 563/1991 Sb. ve svém znění vymezuje oceňování majetku a závazků v § 24 - § 28. Podle § 24 tohoto zákona účetní jednotky oceňují majetek a závazky buď k okamžiku uskutečnění účetního případu způsoby podle § 25 anebo ke konci rozvahového dne nebo k jinému okamžiku, k němuž se účetní závěrka sestavuje, způsoby podle § 27. Rovněž toto ocenění je povinna zaznamenat v účetních knihách.

§ 25 tohoto zákona uvádí, že pohledávky se při vzniku oceňují jmenovitou hodnotou, při nabytí za úplatu nebo vkladem se oceňují pořizovací cenou a závazky se oceňují jmenovitou hodnotou. Pořizovací cenou se rozumí cena, ze kterou byl majetek pořízen a náklady s jeho pořízením související.

§ 26 se zabývá rezervami, opravnými položkami a odpisy majetku. Opravnými položkami se vyjadřuje přechodné snížení hodnoty majetku a odpisy majetku vyjadřují trvalé snížení jeho hodnoty.

Dle § 27 se reálnou hodnotou oceňují pohledávky, které účetní jednotka nabyla a určila k obchodování.

3. 3. Zákon o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů (593/1992 Sb.)

Dle § 1 tento zákon upravuje pro účely zjištění základu daně z příjmů způsob tvorby a výši rezerv a opravných položek, které jsou výdajem (nákladem) vynaloženým na dosažení, zajištění a udržení příjmů u poplatníků daní z příjmů.

§ 2 uvádí, že opravnými položkami podle § 1 se rozumí opravné položky vymezené v tomto zákoně, vytvořené k rozvahové hodnotě nepromlčených pohledávek splatných po 31. prosinci 1994 a zúčtované podle zvláštního právního předpisu. Pro účely tohoto zákona se rozvahovou hodnotou pohledávky rozumí jmenovitá hodnota nebo pořizovací cena pohledávky zaúčtovaná na rozvahových účtech bez vlivu změny reálné hodnoty (oceňovacího rozdílu). Není-li tímto zákonem výslovně uvedeno jinak, opravné položky lze tvořit pouze k pohledávkám, o kterých bylo při jejich vzniku účtováno ve výnosech a takto vzniklý příjem nebyl podle zvláštního právního předpisu příjmem osvobozeným od daně z příjmů nebo nezahrnovaným do základu daně z příjmů. Není-li tímto zákonem výslovně stanoveno jinak, opravné položky se netvoří k pohledávkám vzniklým z titulu cenných papírů a ostatních investičních nástrojů, úvěrů, půjček, ručení, záloh, plnění ve prospěch vlastního kapitálu, smluvních pokut a úroků z prodlení, poplatků z prodlení, penále a jiných sankcí ze závazkových vztahů, k pohledávkám nabytým bezúplatně a k souboru pohledávek. V případě nabytí pohledávky postoupením může postupník tvořit opravné položky k rozvahové hodnotě pohledávky, pokud uhradil její pořizovací cenu. Nepostupuje-li věřitel podle § 5 a § 8, nesmí tvořit opravné položky k pohledávkám, jestliže má k dlužníkovi současně splatné závazky a neprovede vzájemný zápočet pohledávek a závazků.

V paragrafu 4 je uvedeno, že opravné položky se ruší vždy ke dni ukončení podnikatelské nebo jiné samostatné výdělečné činnosti, ale neruší se u pohledávek nabytých při přeměně společnosti. Opravné položky slouží ke krytí ztrát z odpisu pohledávek, k nimž jsou vytvořeny, nebo ke krytí rozdílu mezi jmenovitou hodnotou pohledávky a její pořizovací cenou sjednanou při postoupení postupníkovi. Opravné položky se zruší ve stejném období, kdy pominuly důvody, pro které byly vytvořeny. Zůstatek opravných položek zjištěný na konci období, za které se podává daňové přiznání, se převádí do následujícího období.

Opravné položky k pohledávkám za dlužníky v konkursním a vyrovnávacím řízení (dle § 8 tohoto zákona), které jsou výdajem (nákladem) na dosažení, zajištění a udržení příjmů, mohou vytvořit poplatníci daně z příjmů, kteří vedou účetnictví, až do výše rozvahové hodnoty nepromlčených pohledávek přihlášených u soudů ve lhůtě stanovené usnesením soudu o prohlášení konkursu nebo povolení vyrovnání, a to v období, ze které se podává daňové přiznání a v němž byly pohledávky přihlášeny. Na pohledávky přihlášené po uplynutí lhůty stanovené usnesením soudu o prohlášení konkursu nebo povolení vyrovnání a na pohledávky vyloučené v § 2 nelze tvořit opravné položky, které jsou výdajem (nákladem) na dosažení zajištění a udržení příjmů podle tohoto ustanovení.

Opravné položky se zruší v návaznosti na výsledky konkursního a vyrovnávacího řízení nebo v případě, kdy byla pohledávka účinně popřena správcem konkursní podstaty, konkursním věřitelem, rozhodnutím soudu nebo příslušného správního orgánu.

V případě, že pominou důvody pro existenci opravné položky vytvořené podle tohoto ustanovení nebo na základě rozhodnutí poplatníka, je možné snížit vytvořenou opravnou položku na úroveň, která by mohla být vytvořena podle ustanovení § 8a tohoto zákona. Poplatník pak pokračuje v tvorbě opravné položky podle § 8a.

§ 8a upřesňuje tvorbu opravných položek k nepromlčeným pohledávkám splatným po 31. prosinci 1994. Zde je uvedeno, kdy, v jaké výši a jak mohou poplatníci tvořit tyto opravné položky (viz. kap. 5). Dále potom § 8b upravuje tvorbu opravných položek k pohledávkám z titulu ručení za celní dluh.

3. 4. Občanský zákoník (40/1964. Sb.), část VIII., Hlava 1 (obecná ustanovení)

3. 4. 1. Oddíl první, § 488 - § 493

Dle prvního oddílu občanského zákoníku je závazkový právní vztah takovým vztahem, ze kterého věřiteli vzniká právo na plnění (pohledávka) od dlužníka a dlužníkovi vzniká povinnost splnit závazek. Závazky vznikají z právních úkonů, zejména ze smluv, jakož i ze způsobené škody, z bezdůvodného obohacení nebo z jiných skutečností uvedených v zákoně (§ 488). Paragrafy 489 až 493 upravují vznik závazků z různých druhů smluv.

3. 4. 2. Oddíl čtvrtý, § 524 - § 532

Oddíl čtvrtý občanského zákoníku nese název Změna v osobě věřitele nebo dlužníka. § 524 až § 530 řeší problematiku postoupení pohledávky. Dle paragrafu 524 věřitel může svou pohledávku i bez souhlasu dlužníka postoupit písemnou smlouvou jinému a s takto postoupenou pohledávkou přechází i její příslušenství a všechna práva s ní spojená. § 525 uvádí, že nelze postoupit pohledávku, která zaniká nejpozději smrtí věřitele nebo jejíž obsah by se změnou věřitele změnil. Rovněž nelze postoupit pohledávku, pokud nemůže být postižena výkonem rozhodnutí. Nelze také postoupit pohledávku, jestliže by postoupení odporovalo dohodě s dlužníkem. Oznamovací povinnost je uvedena v § 526. Postoupení pohledávky je povinen dlužníkovi oznámit postupitel. Dokud postoupení pohledávky není oznámeno dlužníkovi nebo dokud postupník postoupení pohledávky dlužníkovi neprokáže,

zproští se dlužník závazků plněním postupiteli. Oznámi-li postoupení postupitel, není dlužník oprávněn se dožadovat prokázání smlouvy o postoupení. § 527 upravuje postoupení pohledávky za úplatu a také řeší ručení za dobytost postoupené pohledávky. V § 528 je uvedeno, že postupitel je povinen předat postupníkovi všechny doklady a poskytnout všechny potřebné informace, jež se týkají postoupené pohledávky. Dlužník může použít k započtení vůči postupníkovi i své k započtení způsobilé pohledávky, které měl vůči postupiteli v době, kdy mu bylo oznámeno nebo prokázáno postoupení pohledávky, jestliže je oznámil bez zbytečného odkladu postupníkovi. Toto právo má dlužník i v případě, že jeho pohledávky v době oznámení nebo prokázání postoupení nebyly ještě splatné (§ 529). § 530 vymezuje postup při vymáhání postoupeného nároku. Paragrafy 531 a 532 upravují převzetí dluhu.

3. 4. 3. Oddíl pátý, § 544 - § 554

Tento oddíl řeší zajištění závazků (pohledávek). § 544 a § 545 upravují smluvní pokutu. Pokud strany sjednají smluvní pokutu pro případ porušení smluvní povinnosti, je účastník, který tuto povinnost poruší, zavázán pokutu zaplatit. Tuto pokutu lze sjednat pouze písemně a musí být určena výše pokuty nebo stanoven způsob jejího určení. Ručení upravují § 546 - § 551. Dohodou účastníků lze zajistit pohledávku ručením. Ručení vzniká písemným prohlášením, jímž ručitel bere na sebe vůči věřiteli povinnost, že pohledávky uspokojí, jestliže ji neuspokojí dlužník. Věřitel je povinen kdykoli a bez zbytečného odkladu sdělit ručiteli na požádání výši své pohledávky. Ručitel je povinen dluh splnit, nesplní-li jej dlužník, ačkoli byl k tomu věřitelem písemně zavázán. Ručitel také může proti věřiteli uplatnit všechny námitky, které by měl proti věřiteli dlužník. Uznání dluhu dlužníkem je účinné vůči ručiteli, jen když s ním vysloví souhlas. Ručitel může plnění odepřít, pokud věřitel zavínil, že pohledávka nemůže být uspokojena dlužníkem. Ručitel, který dluh splnil, je oprávněn požadovat na dlužníkovi náhradu za plnění poskytnuté věřiteli. § 552 upravuje zástavní smlouvu, § 553 zajištění závazků převodem práva a § 554 zajištění postoupením pohledávky.

3. 4. 4. Oddíl šestý, § 559 - § 581

Tento oddíl upravuje zánik závazků. Splněním dluh zanikne a dluh musí být splněn řádně a včas (§ 559). Dlužník splní dluh i tehdy, jestliže plní tomu, kdo předloží věřitelovo potvrzení o tom, že je oprávněn přijmout plnění. To však neplatí, jestliže dlužník věděl, že ten, kdo potvrzení předložil, není oprávněn plnění přijmout (§ 562). Věřitel je povinen

přijmout i částečné plnění, neodporuje-li to dohodě nebo povaze pohledávky (§ 566). Věřitel je povinen vydat dlužníkovi na jeho požádání písemné potvrzení o tom, že dluh byl zcela nebo zčásti splněn. Dlužník je oprávněn plnění odepřít, nevydá-li mu věřitel zároveň potvrzení (§ 569). Paragrafy 570 až 574 se zabývají dohodou – např. dohoda o náhradě závazku závazkem novým, rozsah dohody vyplývající ze závazku nebo dohoda o zrušení závazku. Nemožnost plnění upravují § 575 až § 579. Zde je uvedeno, pokud se plnění stane nemožným, povinnost dlužníka zanikne. Dlužník je povinen bez zbytečného odkladu poté, co se doví o skutečnosti, jež činí plnění nemožným, oznámit to věřiteli, jinak odpovídá za škodu, která vznikne věřiteli tím, že nebyl včas o nemožnosti vyrozuměn. Práva i povinnosti zaniknou uplynutím doby, na kterou byly omezeny. Smrtí dlužníka povinnost nezanikne, ledaže jejím obsahem bylo plnění, které mělo být provedeno osobně dlužníkem. Smrtí věřitele právo zanikne, bylo-li plnění omezeno jen na jeho osobu. Zanikne i právo na bolestné a na náhradu za ztížení společenského uplatnění. Paragrafy 580 a 581 upravují podmínky započtení. Jak je uvedeno v těchto paragrafech, mají-li věřitel a dlužník vzájemné pohledávky, jejichž plnění je stejného druhu, zaniknou započtením, pokud se vzájemně kryjí, jestliže některý z účastníků učiní vůči druhému projev směřující k započtení. Zánik nastane okamžikem, kdy se setkaly pohledávky způsobilé k započtení. Započíst nelze pohledávky promlčené, pohledávky, kterých se nelze domáhat u soudu, jakož i pohledávkám, které nelze postihnout výkonem rozhodnutí.

4. Odpisování pohledávek

Odepsání pohledávky je jedním ze způsobů definitivního vyřazení z obchodního majetku. Odepsání pohledávky nelze ztotožňovat s jejím zánikem. Zánik pohledávky je pouze jedním z důvodů jejího odepsání z obchodního majetku. Odpisem pohledávky v užším slova smyslu se rozumí vyřazení pohledávky z obchodního majetku z jiného důvodu než její úhradou nebo jejím postoupením.

V českém účetnictví se vedle jednorázového odpisu pohledávky využívá i postupný odpis. Obdobně jako u opravných položek k pohledávkám existují souběžně autonomně dva druhy odpisování pohledávek. Daňově účinným nákladem je nominální hodnota pohledávky včetně DPH, která je součástí pohledávky, a u pohledávky nabyté postoupením její pořizovací cena. U pohledávky, která již byla částečně odepsána postupným daňovým odpisováním, se odepíše zbývající část pohledávky.

4.1. Daňově účinný odpis pohledávek

Daňově účinným odpisem pohledávky se rozumí takový způsob odpisu, kdy jmenovitá hodnota pohledávky, vzniklé činností účetní jednotky nebo pořizovací cena pohledávky nabyté postoupením, se mohou uplatnit jako náklad snižující daně z příjmů. Tento způsob odpisu pohledávek je prvotně upraven zákonem o daních z příjmů.

4.1.1. Jednorázový daňově uznatelný odpis pohledávek

Poplatník, který vede účetnictví, může odepsat jednorázově do nákladů jmenovitou hodnotu pohledávky nebo její pořizovací cenu při nabytí pohledávky postoupením, vkladem a při přeměně společnosti, a to za předpokladu, že o pohledávce při jejím vzniku bylo účtováno ve výnosech a takto vzniklý zdanitelný příjem nebyl od daně osvobozen, a lze-li současně k této pohledávce uplatňovat opravné položky. Jednorázovým odpisem se dosáhne plného zrušení pohledávky. Tento odpis je nevratným procesem. Daňově uznatelnými výdaji (náklady) mohou být pohledávky za dlužníkem:

- u něhož soud zamítl návrh na prohlášení konkursu nebo u něhož soud zrušil konkurs pro nedostatek majetku a pohledávka byla poplatníkem přihlášena do konkursu a měla být vypořádána z konkursní podstaty
- který je v konkursním a vyrovnávacím řízení, na základě výsledků tohoto řízení

- který zemřel a pohledávka nemohla být uspokojena ani vymáhána na dědicích dlužníka
- který byl právnickou osobou a zanikl bez právního nástupce a věřitel nebyl s původním dlužníkem spojenou osobou
- na jehož majetek, ke kterému se daná pohledávka váže, je uplatňována veřejná dražba, a to na základě výsledku této dražby
- jehož majetek, ke kterému se daná pohledávka váže, je postižen exekucí, a to na základě výsledků provedení této exekuce.

Daňově uznatelným výdajem je také jednorázový odpis pohledávky, která je plně nebo částečně kryta vytvořenou zákonnou opravnou položkou. Odepsaná pohledávka je daňově účinná jen do výše vytvořené zákonné opravné položky, obdobně to platí i pro část pohledávky krytou zákonnou opravnou položkou. Poplatníci, kteří přešli z vedení daňové evidence na vedení účetnictví, se postupuje obdobně. Poplatníci – fyzické osoby musejí v souvislosti s přechodem z daňové evidence na vedení účetnictví zvýšit základ daně o hodnotu neuhrazených pohledávek. Zmínění poplatníci mají stejné podmínky pro uplatňování daňových výdajů jako poplatníci, kteří vedou účetnictví od začátku.

Pohledávky za dlužníkem v konkursu:

Pohledávky za dlužníky v konkursu může poplatník odepsat do daňově uznatelných nákladů bez ohledu na termín jejich splatnosti. Pokud soud prohlásí konkurs a následně tento konkurs zruší pro nedostatek majetku, jednorázový odpis pohledávek je možno provést pouze v tom případě, byla-li pohledávka přihlášena do konkursu a měla být vypořádána z konkursní podstaty. Pokud poplatník svou pohledávku za dlužníkem řádně a včas přihlásil, může vytvořit zákonnou opravnou položku. Na základě výsledků konkursního řízení bude pohledávka buď plně odepsána (věřiteli nebylo uhrazeno nic) nebo odepsána jen částečně (došlo-li k úhradě části pohledávky). Jestliže byl věřitel uspokojen v plné výši, není přirozeně důvod k odpisu pohledávky. Podkladem k proúčtování může být rozvrhové usnesení soudu.

Příklad:

Obchodní společnost X má pohledávku 240 000,- Kč za obchodní společností Y, na kterou byl v říjnu 2006 vyhlášen konkurs. Obchodní společnost X přihlásila řádně a včas svoji pohledávku do konkursního řízení. Protože pohledávka nabyla splatnosti dne 14. ledna 2005,

vytvořila k ní společnost X opravnou položku ve výši 50% její nominální hodnoty, tj. 120 000,- Kč.

Na základě výsledků konkursního řízení obdržela v únoru 2007 obchodní společnost 150 000,- Kč. Zbývající část pohledávky ve výši 90 000,- Kč mohla obchodní společnost daňově účinně odepsat. Současně musela zrušit vytvořenou opravnou položku – toto zrušení je snížením daňově účinných nákladů.

Účtování u obchodní společnosti X, s.r.o.:

Účetní případ	Kč	MD	D
2005 – Tvorba zák. opr. položky	120 000	558	391
2006 – Přijata úhrada	150 000	221	311
2006 – Zrušení zák. opr. položky	120 000	391	558
2006 – Odpis zbytku pohledávky	90 000	546	311

Pohledávka za zemřelým dlužníkem nebo za zaniklou právnickou osobou

Jednorázově daňově účinný odpis pohledávky za dlužníkem, který zemřel nebo za zaniklou právnickou osobou bez právního nástupce, je podmíněn tím, že pohledávka byla splatná až po 31. prosinci 1994. Je důležité, aby si poplatník dokonale ověřil všechny skutečnosti, na jejichž základě provede odpis pohledávky do nákladů.

Každý odpis pohledávky účetním zápisem na vrub účtu 546 – Odpis pohledávek a ve prospěch příslušného účtu pohledávek je účetním nákladem. Odepsaná pohledávka se vede na podrozvahovém účtu (pro případ pozdější úhrady).

4.1.2. Postupně daňově uznatelný odpis pohledávek

Pro neuhrazené pohledávky se lhůtou splatnosti do 31. prosince 1994 („starý blok“) je od roku 1995 zaveden systém postupného odepisování, při němž provedený odpis je daňově účinným nákladem. K poslednímu dni roku 1994 vytvořil zákon o daních z příjmů pomyslnou tlustou čáru, kterou oddělil daňové posouzení pohledávek. Starší pohledávky, vzniklé před tímto datem, umožnil postupně odepisovat do daňových výdajů (nákladů), a to bez ohledu na to, zda se jednalo o pohledávky promlčené nebo nepromlčené. Poplatník, který vede

účetnictví, může ve zdaňovacích obdobích 1995 - 1997 uplatnit jako výdaj (náklad) na dosažení, zajištění a udržení příjmů ročně nejvýše 10%, ve zdaňovacích obdobích 1998 – 2000 včetně ročně nejvýše 20% a počínaje rokem 2001 za zdaňovací období nejvýše 20% z neuhrazené části hodnoty pohledávky nebo ceny pořízení u pohledávky nabyté postoupením, u nichž termín splatnosti nastal do konce roku 1994. Odpis se počítá vždy z původní výše pohledávky snížené jen o uhrazené částky. K odpisu pohledávky v předchozích letech se nepřihlíží. Celkově lze uplatnit jako výdaj (náklad) nejvýše neuhrazenou část hodnoty pohledávky nebo ceny pořízení pohledávky nabyté postoupením. Obdobně je možno postupovat i u celého souboru těchto pohledávek. Toto ustanovení nelze uplatnit u pohledávek vzniklých:

- za společníky, akcionáři a členy družstva za upsaný vlastní kapitál
- mezi ekonomicky nebo personálně spojenými osobami
- mezi osobami blízkými
- z titulu úvěrů a půjček nebo ručení za ně a z titulu záloh
- podle zákona č. 221/1992 Sb., o úpravě vlastních vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku, ve znění pozdějších předpisů.

Pokud v budoucnu dojde ke změně vztahu dlužníka a věřitele, relevantní je jejich vztah ke dni vzniku pohledávky.

Do roku 2004 existovaly 2 způsoby účtování postupného procentního odpisu pohledávek – individuální metoda a skupinová metoda. Tyto dva zmíněné postupy převzal Český účetní standard č. 010 – Zvláštní operace s pohledávkami.

Individuální metoda přistupuje ke každé pohledávce zvlášť a při každé částečné úhradě této pohledávky znovu určuje hodnotu pro uplatnění postupného odpisu. Odpis se účtuje na analytických účtech jednotlivých pohledávek. Při úhradě pohledávky, která již byla plně nebo částečně odepsána, se úhrada odepsané části zaúčtuje jako mimořádný výnos podléhající dani z příjmů.

Skupinová metoda naproti tomu považuje všechny pohledávky starého bloku za jeden blok pohledávek a k odpisu přistupuje hromadně. Daňový odpis se provádí za zdaňovací období z rozdílu mezi hodnotou souboru pohledávek a celkovou úhradou za všechny pohledávky, které vytvářejí uvedený blok. Jinými slovy řečeno, úhrady jednotlivých pohledávek snižují celkovou výši pohledávky na souhrnném analytickém účtu. Do výnosů se

účtuje až ta část úhrady, kterou již nelze zaúčtovat jako úhradu na souhrnný analytický účet pohledávek, protože by úhrada převýšila výši případného aktivního zůstatku tohoto účtu. Použití této metody je administrativně jednodušší a daňově výhodnější. U této metody je nízká pravděpodobnost vzniku daňových mimořádných výnosů v důsledku úhrad odepisovaných pohledávek. Při uplatnění individuální metody při každé plné úhradě odepisované pohledávky vznikne daňový mimořádný výnos.

4.2. Daňově neúčinný odpis pohledávek

Pohledávku může účetní jednotka odepsat i jen z vlastního rozhodnutí, zejména pokud:

- je zřejmé, že náklady na její vymáhání by převýšily dosažený výtěžek
- podle sdělení Policie ČR, soudu nebo jiného orgánu je pobyt dlužníka neznámý.

Při tomto způsobu odpisu pohledávek se postupuje podle ustanovení bodu 3.6.6. Českého účetního standardu pro podnikatele č. 019 – Náklady a výnosy.

V účetnictví se odpis pohledávky zachytí na vrub účtu účtové skupiny 54 – Jiné provozní náklady a ve prospěch příslušné pohledávky. Tento způsob odpisu pohledávky nezakládá daňovou účinnost vzniklé nákladové položky. Případná pozdější úhrada odepsané pohledávky nebude zahrnuta do základu daně z příjmů. V roce, kdy bylo pohledávka odepsána, stává se výnos sice daňově účinným, ale daňovou účinnost do výše výnosu získává i odpis pohledávky. Úhrada v pozdějších letech není výnosem daňového charakteru, protože se vztahuje k nákladu, který v předchozím zdaňovacím období neměl daňovou účinnost.

5. Opravné položky k pohledávkám

Odpis pohledávek, jak účetní, tak i daňový, je nevratný. Částečně odepsaná pohledávka se již nemůže vrátit do své původní hodnoty. Naproti tomu opravná položka z účetního hlediska představuje nepřímé snížení hodnoty pohledávky průúčtováním do nákladů a souvztažně na účet opravné položky. Původní hodnota pohledávky se přitom nemění. Vytvořením opravné položky k pohledávce není proces zahrnutí nedobytné pohledávky do daňově uznatelných nákladů (výdajů) definitivně uzavřen – opravná položka musí být v určitém okamžiku zrušena a pak záleží na konkrétních případech, zda, jak a v jaké výši může dojít ke konečnému odpisu pohledávky do daňových nákladů. Účetní jednotka může vytvářet opravné položky k neuhrazeným pohledávkám s cílem dosažení věrného obrazu o stavu pohledávek. Tvoří se zpravidla v případě, kdy existuje oprávněná pochybnost o plné budoucí úhradě pohledávky. Při jejich tvorbě se postupuje podle § 55 vyhlášky o účetnictví a podle Českého účetního standardu pro podnikatele č. 055 – Opravné položky.

U pohledávek se uplatňují dva relativně autonomní subsystémy tvorby opravných položek. Opravné položky vytvářené podle zákona o rezervách se označují jako „zákonné opravné položky“. To je první, základní, subsystém opravných položek k pohledávkám. Druhým subsystémem jsou opravné položky, vytvářené ve výši přesahující limity stanovené zákonem o rezervách. Zpravidla se označují jako „ostatní opravné položky“ nebo jako „účetní opravné položky“. Toto druhé označení není příliš vhodné, není postavené na logickém základu. Do účetnictví přísluší i zákonné opravné položky. U jedné a téže pohledávky se mohou souběžně vytvářet a souběžně existovat oba druhy opravné položky. Rozlišují se zaúčtováním na rozdílné analytické účty opravných položek. Celková výše opravné položky k pohledávce může dosáhnout plné výše ceny pohledávky, nesmí ji však překročit.

Vytvoření oprávký ve výši 100% účetní hodnoty nepromlčené pohledávky zakládá oprávněnost odpisu této pohledávky, s výjimkou pohledávky za dlužníkem v konkursním nebo vyrovnávacím řízení. Takto odepsaná pohledávka se dále sleduje na podrozvahovém účtu do doby, než dojde k jejímu zániku. S odpisem pohledávky je spojena nutnost zrušení opravné položky. Pokud dlužník odepsanou pohledávku uhradí, přijatá úhrada se zaúčtuje jako provozní výnos na příslušném účtu účtové skupiny 64 – Jiné provozní výnosy, zpravidla na účtu 646. Uhrazená pohledávka se současně účetním zápisem ve prospěch příslušného podrozvahového účtu vyvede ze sledování v podrozvahovém účetnictví. Opravné položky

k pohledávkám se vytvářejí k pohledávkám za dlužníky, kteří jsou v konkursním nebo vyrovnávacím řízení, a k nepromlčeným pohledávkám splatným po 31. prosinci 1994.

Tvorba opravných položek se účtuje na vrub nákladů. Jejich snížení a zrušení se účtuje ve prospěch nákladů. Tím dochází ke zvýšení daně z příjmů. Před 1. lednem 2003 se o zrušení opravné položky účtovalo jako o vzniku výnosu.

5.1. Opravné položky k nepromlčeným pohledávkám splatným po 31.12.1994

Zákon o rezervách umožňuje poplatníkům, kteří vedou účetnictví, vytvářet opravné položky k nepromlčeným pohledávkám splatným po 31.12.1994. Jejich tvorba je výdajem na dosažení, zajištění a udržení příjmů, pokud tyto pohledávky nevznikly:

- za společníky, akcionáři, členy družstev za upsaný vlastní kapitál
- mezi spojenými osobami.

Spojenými osobami se podle zákona o daních z příjmů rozumí:

a) přímo kapitálově spojené osoby

- jedna osoba se přímo podílí na kapitálu nebo hlasovacích právech druhé osoby
- jedna osoba se přímo podílí na kapitálu nebo hlasovacích právech více osob a podíl této jedné osoby představuje alespoň 25% základního kapitálu nebo 25% hlasovacích práv těchto osob.

b) vzájemně kapitálově spojené osoby – tato situace nastává, pokud jedna osoba se nepřímou podílí na kapitálu nebo hlasovacích právech více osob a přitom tento podíl představuje alespoň 25% základního kapitálu nebo 25% hlasovacích práv těchto osob.

c) jinak spojené osoby

- jedna osoba se podílí na vedení nebo kontrole jiné osoby
- shodné osoby nebo osoby blízké se podílejí na vedení nebo kontrole jiných osob
- jde o osoby ovládající a ovládané nebo osoby ovládané stejnou ovládající osobou
- jde o osoby blízké
- jde o osoby, které vytvořily právní vztah převážně za účelem snížení základu daně z příjmů nebo zvýšení daňové ztráty.

Opravné položky k nepromlčeným pohledávkám nelze tvořit, pokud bude mít věřitel k dlužníkovi zároveň splatné závazky a neprovede vzájemný zápočet pohledávek a závazků.

Promlčecí lhůta je obecně stanovena na čtyři roky, pokud není ze zákona stanovena jinak. Uzná-li dlužník písemně svůj závazek, běží nová čtyřletá promlčecí doba od tohoto uznání závazku. Promlčecí doba může být prodloužena i opakovaně, celková délka promlčecí doby nesmí však překročit 10 let od doby, kdy začala běžet poprvé. U smluvních vztahů se obecně používá tříletá promlčecí lhůta.

Výše tvorby opravných položek závisí podle zákona o rezervách na dvou okolnostech:

- na době, která uplynula od konce sjednané lhůty splatnosti
- na podání návrhu na zahájení řízení proti dlužníkovi nebo na zahájení soudního řízení či správního řízení.

Věřitel může vytvářet opravnou položku k pohledávce až do výše 20% neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky, jestliže od konce sjednané lhůty splatnosti pohledávky uplynulo více než 6 měsíců. Vyšší opravné položky, tj. 33% až 100%, lze vytvářet k těmto pohledávkám jen v případě, bylo-li ohledně těchto pohledávek zahájeno rozhodčí nebo soudní řízení a nebo správní řízení podle zvláštního právního předpisu, jehož se poplatník daně z příjmů řádně účastní a řádně a včas plní úkony potřebné k uplatnění svého práva. Do konce roku 2003 mohl poplatník vytvářet opravné položky, aniž by tyto úkony prováděl, až do výše 33% hodnoty pohledávky. Pokud tedy tyto úkony poplatník daně z příjmů činí, umožňuje mu zákon o rezervách vyšší tvorbu opravné položky k pohledávkám, jestliže od konce sjednané lhůty splatnosti uplynulo více než:

- 12 měsíců, až do výše 33%	neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky,
- 18 měsíců, až do výše 50%	neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky,
- 24 měsíců, až do výše 66%	neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky,
- 30 měsíců, až do výše 100%	neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky.

Pro tvorbu zákonných opravných položek k nepromlčeným pohledávkám splatným po 31. 12. 1994, které jsou podle zákona o rezervách a zákona o daních z příjmů daňovým nákladem (výdajem), je vymezena účtová skupina 55 – Odpisy, rezervy a opravné položky provozních nákladů. O zákonných opravných položkách se zpravidla účtuje na účtu 558 – Tvorba zákonných opravných položek. Zde se účtuje nejen o jejich tvorbě (na vrub tohoto nákladového účtu), ale i o jejich zúčtování (strana Dal účtu 558).

Příklad:

Společnost Martina, a. s., má vůči společnosti Zuzana, s . r. o., pohledávku ve výši 500 000,- Kč, která byla splatná dne 10. 1. 2003. Do konce roku 2003 nebyla pohledávka uhrazena, společnost Martina, a. s. vytvořila opravnou položku ve výši 20% hodnoty pohledávky. Dne 30. 1. 2004 uhradila společnost Zuzana z celkové hodnoty pohledávky částku 150 000,- Kč. Do konce roku 2004 žádnou další platbu nepoukázala.

Varianta A:

Dne 21. 6. 2004 podala společnost Martina, a. s., návrh na soudní řízení.

Účtování u Martiny, a. s.:

Vzhledem k tomu, že došlo k podání návrhu u soudu a od lhůty splatnosti uplynulo více než 18 měsíců, může společnost Martina, a. s., vytvořit k 31. 12. 2004 zákonnou opravnou položku do výše 50% z neuhrazené hodnoty pohledávky, tj. 50% z 350 000,- Kč, tedy 175 000,- Kč. Protože však v roce 2003 byla vytvořena opravná položka ve výši 100 000,- Kč, v roce 2004 ji lze tedy jen „dotvořit“ ve výši 75 000,- Kč.

Postup účtování:

Účetní případ	Kč	MD	D
2003 – Tvorba zákonné OP ve výši 20%	100 000	558	391
2004 – Tvorba zákonné OP do výše 50%	75 000	558	391

Varianta B:

Společnost Martina, a. s., do konce roku 2004 návrh na soudní (rozhodčí) řízení nepodala.

Řešení:

Přestože dne 10. 1. 2004 uplynulo 12 měsíců od splatnosti pohledávky, nelze dále zvyšovat opravnou položku nad 20% hodnoty pohledávky, protože není splněna podmínka pro zvýšená (nebyl podán návrh na zahájení řízení). Lze proto akceptovat opravnou položku pouze do výše 20% rozvahové hodnoty pohledávky, tj. 100 000,- která už byla vytvořena v předchozím zdaňovacím období. V roce 2004 proto nemůže být opravná položka vytvářena, respektive bude vytvořena v nulové výši.

Příklad:

Pan Novák účtoval v letech 2001 až 2003 v daňové evidenci (jednoduchém účetnictví). Od 1. 1. 2004 se rozhodl vést účetnictví (podvojný účetnictví). K tomuto datu vykazuje neuhrazenou pohledávku za zboží v částce 65 000,- Kč, jejíž termín splatnosti byl 3. 3. 2003.

V červenci 2004 podal návrh na zahájení řízení u soudu. K 31. 12. 2004 vytvoří opravnou položku k této pohledávce.

Postup účtování u pana Nováka:

Vzhledem k tomu, že ke dni 31. 12. 2004 uplynulo více než 18 měsíců od lhůty splatnosti pohledávky a podnikatel podal návrh na vymáhání u soudu, může uplatnit tvorbu zákonné opravné položky až do výše 50% hodnoty pohledávky.

Účetní případ	Kč	MD	D
Zahájení účtování k 1. 1. 2004	65 000	311	681
Tvorba OP 50%	32 500	558	391

5.1.1. Zrušení zákonných opravných položek

Opravné položky k nepromlčeným pohledávkám splatným po 31. 12. 1994 se zruší, pokud:

- a) pominou důvody pro jejich existenci
- b) pohledávka, k níž byla opravná položka vytvořena, se promlčela
- c) nastaly důvody, za nichž se odpis pohledávky považuje za výdaj (náklad) na dosažení, zajištění a udržení příjmů podle ustanovení zákona o daních z příjmů.

5.1.1.1. Zrušení OP, pokud pominou důvody pro jejich existenci

Poplatník je povinen zrušit vytvořenou opravnou položku k nepromlčeným pohledávkám splatným po 31. 12. 1994, když je pohledávka v plné výši uhrazena, Dalším častým případem, kdy pominou důvody pro existenci opravné položky, je postoupení pohledávky.

Příklad:

Společnost Alfa, s. r. o., měla vůči společnosti Beta, s. r. o., pohledávku ve výši 320 000,- Kč, která byla splatná dne 14. 3. 2004. Do konce roku 2004 nebyla pohledávka uhrazena, společnost Alfa vytvořila opravnou položku ve výši 20% hodnoty pohledávky. Dne 31. 1. 2005 společnost Beta pohledávku v plné výši uhradila.

Účtování u společnosti Alfa, s. r. o.:

Účetní případ	Kč	MD	D
2004 – Dodání zboží	320 000	311	604
2004 – Tvorba OP 20% (31.12.)	64 000	558	391
2005 – Úhrada pohledávky	320 000	221	311
2005 – Zrušení OP	64 000	391	558

Zatímco v roce 2004 bylo účetním i daňovým nákladem vytvoření opravné položky k pohledávce, v následujícím zdaňovacím období bude rozpuštění této opravné položky snižovat daňové náklady.

5.1.1.2. Zrušení opravné položky při promlčení pohledávky

Zákon o daních z příjmů umožňuje uplatnit jako daňový výdaj (náklad) pohledávku nebo její část, a to do výše kryté použitím rezervy nebo opravné položky vytvořené podle zákona o rezervách. Poplatník může vytvořit opravnou položku k nepromlčeným pohledávkám splatným po 31. 12. 1994 až do výše 20% neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky (do 31. 12. 2003 to bylo až do výše 33% hodnoty pohledávky), aniž bylo ohledně těchto pohledávek zahájeno soudní, rozhodčí nebo správní řízení, jehož se poplatník daně z příjmů řádně účastní a řádně a včas činí úkony potřebné k uplatnění svého práva. Pokud daňový subjekt neučinil žádné úkony směřující k přetržení nebo obnovení promlčecí lhůty, dojde k promlčení pohledávky. V tomto okamžiku má povinnost dříve vytvořenou opravnou položku zrušit.

Příklad:

Podnikatel Hřebík, který vede podvojný účetnictví, má vůči podnikateli Kopačkovi pohledávku ve výši 90 000,- Kč, která byla splatná dne 2. 2. 2001. Vzhledem k tomu, že pan Kopačka platbu neuhradil, rozhodl se pan Hřebík vytvořit k 31. 12. 2001 opravnou položku ve výši 20% hodnoty pohledávky. K datu 31. 12. 2002 vytvořil opravnou položku do celkové výše 33% pohledávky. Nepodal návrh na zahájení soudního nebo rozhodčího řízení, nemohl proto dále tvořit rezervu k této pohledávce. Jelikož v dalších letech neprovedl žádné úkony směřující k přetržení nebo obnovení promlčecí lhůty, došlo v roce 2005 k promlčení pohledávky. Účetní i daňový postup vypadat takto:

Účetní případ	Kč	MD	D
PS pohledávky	90 000	311	
PS opravné položky	29 700		391

Rozpuštění opravné položky	29 700	391	558
Odpis pohledávky k 31. 12. 2005	90 000	546	311

Vzhledem k tomu, že se jedná o promlčenou pohledávku, její odpis do nákladů v roce 2005 bude v plné výši daňově neúčinný. Byla splněna sice podmínka, že bylo při vzniku pohledávky o ní účtováno ve výnosech, ale nelze k ní tvořit zákonné opravné položky, protože šlo o pohledávku promlčenou.

5.1.1.3. Zrušení opravné položky z důvodu odpisu pohledávky do daňových nákladů

Zákon o daních z příjmů vymezuje případy, kdy je u poplatníků, kteří jsou účetní jednotkou, jmenovitá hodnota pohledávky nebo pořizovací cena pohledávky nabyté postoupením daňovým výdajem. Jednotlivé typy těchto případů jsou rozebrány v kapitole 4- Odpisování pohledávek. Pro shrnutí uvádím příklad, kdy se jednalo o pohledávku s lhůtou splatnosti po 31. 12. 1994 a došlo k vytváření opravných položek.

Příklad:

Pan Vodnář je podnikatel a vede účetnictví. Dne 5. 6. 2003 odeslal fakturu za zboží v částce 80 000,- Kč podnikateli Beranovi. Pan Beran fakturu nezaplatil. Na majetek dlužníka byl v roce 2004 vyhlášen konkurs a pan Vodnář přihlásil svou pohledávku. Z usnesení soudu vyplynulo, že pan Vodnář v roce 2003 vytvořil opravnou položku ve výši 20% pohledávky.

Účtování u pana Vodnáře:

Účetní případ	Kč	MD	D
PS pohledávky	80 000	311	
PS opravné položky	16 000		391
Rozpuštění opravné položky	16 000	391	558
Úhrada části pohledávky	30 000	221	311
Odpis zbylé části do nákladů	50 000	546	311

Částka 50 000,- Kč je v tomto případě daňově uznatelným nákladem.

Vedle uvedených případů je odpis pohledávky považován za daňově uznatelný rovněž tehdy, pokud je náklad spojený s odpisem nepromlčené pohledávky v plné výši kryt výnosem vyplývajícím z použití (rozpuštění) opravné položky podle zákona o rezervách. Tento případ

může nastat až poté, kdy poplatník vytvoří opravnou položku k nedobytné pohledávce ve výši 100% hodnoty pohledávky. Potom bude účetní i daňový postup následující:

Účetní případ	Kč	MD	D
Rozpuštění vytvořené rezervy	77 000	391	558
Odpis pohledávky do nákladů	77 000	546	311

Daňový dopad bude v tomto případě neutrální, stejná částka obsahuje náklady i výnosy. Případná úhrada od dlužníka by představovala pro poplatníka výnosy.

5.2. Opravné položky k pohledávkám v rámci konkursního řízení

Opravnou položku k pohledávkám za dlužníky v konkursním a vyrovnávacím řízení mohou vytvářet poplatníci, kteří jsou účetními jednotkami, až do výše rozvahové hodnoty nepromlčených pohledávek přihlášených u soudů ve lhůtě stanovené usnesením soudu o prohlášení konkursu nebo povolení vyrovnání, a to v období, za které se podává daňové přiznání, a v němž byly pohledávky přihlášeny. Na pohledávky přihlášené po uplynutí lhůty stanovené usnesením soudu a na pohledávky vyloučené v § 2 odst. 2 zákona o rezervách nelze tvořit opravné položky, které jsou výdajem (nákladem) na dosažení, zajištění a udržení příjmů. Konkursní opravné položky lze ale tvořit i k takovým pohledávkám, k nimž nelze tvořit opravné položky k nepromlčeným pohledávkám. Jedná se o pohledávky vzniklé mezi spojenými osobami.

Nutnou podmínkou daňové uznatelnosti opravných položek k pohledávkám za dlužníky v konkursním řízení je přihlášení pohledávky u soudu ve lhůtě stanovené usnesením soudu o prohlášení konkursu. Opravná položka k řádně přihlášené pohledávce se může tvořit až do plné jmenovité hodnoty pohledávky nebo její pořizovací ceny, jedná-li se o pohledávku nabytou postoupením. Opravná položka se tvoří jen v tom zdaňovacím období, kdy byla pohledávka přihlášená u soudu. Její tvorba je plně daňovým nákladem. V souvislosti s opravnými položkami k pohledávkám v konkursním řízení může v praxi nastat případ, že věřitel z nějakého důvodu nepřihlásí pohledávku ve stanovené lhůtě, ale až po jejím uplynutí. Soud ještě nenařídil přezkumné jednání, správce konkursní podstaty pohledávku zařadil do seznamu pohledávek, pohledávka nebyla popřena žádným z věřitelů. Pohledávka se tedy podle zákona pokládá za zjištěnou. Z hlediska zákona o rezervách a následně zákona o daních z příjmů však na pohledávky přihlášené po uplynutí lhůty stanovené usnesením soudu o

prohlášení konkursu nelze tvořit opravné položky, které by byly daňově uznatelné. Lze ale vytvářet opravnou položku k nepromlčeným pohledávkám nebo pokračovat v jejím vytváření, a to i v její vyšší tvorbě nad 20% (podle délky období od splatnosti pohledávky), jestliže se konkursní věřitel řádně konkursního řízení účastní a včas činí úkony k uplatnění svého práva, neboť konkursní řízení lze pokládat za jednu z forem soudního řízení.

Opravné položky se ruší v návaznosti na výsledky konkursního a vyrovnávacího řízení nebo v případě, kdy pohledávka byla účinně popřena správcem konkursní podstaty, konkursním věřitelem, rozhodnutím soudu nebo příslušného správního orgánu. Ke zrušení těchto opravných položek dochází i v případě, že je ukončeno konkursní a vyrovnávací řízení nebo došlo-li k prodeji či vkladu pohledávky.

V případě, pokud pominou důvody pro existenci opravné položky vytvořené podle zákona o rezervách nebo na základě rozhodnutí poplatníka, je možné snížit vytvořenou opravnou položku na úroveň, která by mohla být vytvořena podle zákona o rezervách. Poplatník pak pokračuje v tvorbě opravné položky. Může se jednat například o případy, kdy správce konkursní podstaty popře pohledávku (tímto popřením není bezpodmínečně neuznána skutečná existence pohledávky jako takové) nebo o situaci, kdy poplatník přihlásí svou pohledávku po lhůtě stanovené soudem. Z neznalosti vytvoří nesprávně opravnou položku ve výši 100%, ale na svou chybu přijde a opravnou položku sníží na úroveň opravných položek k nepromlčeným pohledávkám. Obdobně by postupoval i správce daně při daňové kontrole, pokud by tuto chybu objevil.

Ke zrušení opravné položky dochází v návaznosti na výsledky skončeného konkursního nebo vyrovnávacího řízení. Dojde tím ke snížení výše daňově uznatelných nákladů. Opravná položka se ruší vždy v případě, že:

- soud zamítl návrh na konkurs
- soud zrušil konkurs pro nedostatek majetku
- soud pohledávku popřel
- správce konkursní podstaty pohledávku účinně popřel
- konkursní věřitel pohledávku účinně popřel
- došlo k postoupení pohledávky
- došlo ke vkladu pohledávky do základního kapitálu třetí osoby.

Uplatnění opravné položky k pohledávce řádně a včas přihlášené do konkursu není povinné. Je právem, nikoli povinností věřitele. Pokud věřitel z jakýchkoli důvodů opravnou položku nevytvořil, přestože pohledávku řádně a včas do konkursu přihlásil, může po skončení konkursu neuhrazenou část pohledávky jednorázově daňově odepsat. Jednorázový odpis je možno uplatnit i u těch pohledávek přihlášených do konkursního a vyrovnávacího řízení, jež vznikly z titulu, který neumožňuje vytvoření opravné položky (např. poskytnutím půjčky, zálohy nebo ručením). Tento postup se volí i v případě, že soud zamítne návrh na prohlášení konkursu nebo konkurs zruší pro nedostatek majetku úpadce.

5.3. Účetní opravné položky

Součástí inventarizace majetku a závazků je i posouzení stávajícího ocenění majetku ve vztahu k jeho aktuální tržní ceně. Pokud ocenění v účetnictví významně převyšuje tuto cenu, je zapotřebí se využitím zásady opatrnosti vytvořit opravnou položku. Jejím prostřednictvím se dosáhne nepřímého snížení ocenění příslušného majetku, tedy i pohledávek.

Při zjištění pochybnosti o dlužníkově schopnosti úhrady pohledávky nebo při zjištění jeho neochoty zaplatit se posoudí míra nedobytnosti pohledávky. Na základě zjištění pravděpodobnosti výše úhrady se rozhodne o tvorbě opravné položky. Opravná položka se vytvoří v takové výši, aby rozdíl mezi oceněním pohledávky v účetnictví a opravnou položkou odpovídal předpokládané výši úhrady. Pokud se pohledávka jeví jako nedobytná, nic nebrání vytvoření opravné položky ve výši shodné s účetní hodnotou pohledávky.

V běžné podnikatelské praxi se opravné položky nad limit stanovený zákonem o rezervách neuplatňují ve velkém. Častěji je možné se s nimi setkat v účetních jednotkách, které mají povinnost auditorského ověření účetní závěrky. Vytvoření této opravné položky nevede ke snížení základu daně z příjmů ani ke zvýšení daňové ztráty. Z této skutečnosti pramení nezájem o její uplatňování.

Neuplatnění opravné položky u pochybných pohledávek a u pohledávek nedobytných je však možné posuzovat jako porušení zákona o účetnictví, který ukládá vést účetnictví tak, aby bylo správné. Účetnictví je správné, když je vedeno tak, že to neodporuje zákonu o účetnictví ani ostatním právním předpisům a neobchází jejich účel. Absence tvorby

opravných položek k pochybným a nedobytným pohledávkám odporuje ustanovením zákona o účetnictví o oceňování majetku.

Vytvořenou opravnou položku k pohledávce nelze považovat za konečnou. Při každé inventarizaci se posuzuje, zda stávající výše opravné položky správně vystihuje nutné snížení účetního ocenění příslušné pohledávky. Výše opravné položky tvořené podle zákona o rezervách závisí na celé délce doby, která uplynula ode dne splatnosti pohledávky, k níž opravná položka patří, a na rozhodnutí věřitele, zda svůj nárok na úhradu pohledávky uplatní v soudním nebo rozhodčím řízení. Z těchto důvodů zákonná opravná položka často nemůže zajistit správné ocenění pohledávky v účetnictví. Proto není neobvyklé, že opravná položka k pohledávce je kombinací opravné položky, vytvořené podle zákona o rezervách, a opravné položky, vytvořené nad limity stanovené tímto zákonem. V závislosti na zjištění při inventarizaci se opravná položka snižuje nebo zvyšuje tak, aby se zajistilo správné dočasné snížení ceny pohledávky.

Příklad:

Podnikatel Liška má za podnikatelem Zajícem pohledávku ve výši 200 000,- Kč, která byla splatná 12. 7. 2003. Na základě posouzení její bonity při inventarizaci k 31. 12. 2003 přijal pan Liška rozhodnutí, že je zapotřebí vytvořit k této pohledávce opravnou položku ve výši 30% její jmenovité hodnoty.

Vzhledem k době, která uplynula ode dne splatnosti pohledávky, je možné vytvořit opravnou položku podle zákona o rezervách v maximální výši 20% z jmenovité hodnoty pohledávky, tj. 40 000,- Kč. Proto vedle ní vytvořil podnikatel Liška další opravnou položku ve výši 20 000,- Kč (zbývajících 10%). Pro uplatnění svého nároku vůči dlužníkovi v soudním nebo rozhodčím řízení se zatím pan Liška nerozhodl. Proto nemůže pokračovat v další tvorbě zákonné opravné položky. Na základě posouzení kvality pohledávky při inventarizaci majetku a závazků k 31. 12. 2004 byla zvýšena opravná položka o dalších 40 000,- Kč, aby dosáhla 50% podílu na jmenovité hodnotě pohledávky. V únoru 2005 se objevil zájemce o získání této pohledávky jejím úplatným postoupením. Zaplatil za ni 130 000,- Kč. O tvorbě a zrušení opravné položky účtoval pan Liška těmito účetními způsoby:

Účetní případ	Kč	MD	D
2003 – Tvorba zákonné OP	40 000	558	391/1
2003 – Tvorba ostatní OP	20 000	559	391/2
2004 – Zvýšení OP	40 000	559	391/2

2005 – Zrušení zákonné OP při postoupení	40 000	391/1	558
2005 – Zrušení ostatní OP	60 000	391/2	559

6. Postoupení (cese) pohledávek

Podstatou cese je, že se závazek mění v osobě věřitele tak, že dosavadní věřitel uděluje ze své vůle nově nastupujícímu věřiteli na jeho místo oprávnění vymáhat dosavadní cedentovu (postupníkovu) pohledávku od účinnosti postupu jako jeho vlastní pohledávku, tedy jeho jménem a k jeho prospěchu a cesionář (postupitel) s tím souhlasí. Postup pohledávky se děje písemnou smlouvou uzavíranou mezi postupitelem a postupníkem. Toto vymezení se týká, jak vyplývá z úpravy § 524 Občanského zákoníku, jen postoupení pohledávky označované jako dobrovolné, pouze se zde vymykají dvě skupiny případů, a to že ke změně v osobě oprávněné z pohledávky došlo ze zákona a k přechodu pohledávky na nového věřitele dochází v důsledku soudního nebo jiného rozhodnutí.

Předmětem postupu je pohledávka, tj. právo věřitele na plnění od dlužníka. Jedná se o změnu závazku v osobě oprávněné strany. Postoupit lze však jen takovou pohledávku, která může být vymáhána před soudem, resp. postižena výkonem rozhodnutí. Předmětem postupu může tedy být jen pohledávka, jejíž povaha nevylučuje soudní ani exekuční vydobytí.

Způsobilým předmětem postoupení může být jen pohledávka, která je převoditelná, která postupiteli vlastnický náleží a není speciálním zákonným zákazem z cedování vyloučena (§ 525 Občanského zákoníku). Z toho plyne, že nelze cedovat pohledávku mezitím již zaniklou (např. splněním, kompenzací). Předmětem postupu nemusí být jen pohledávka splatná, ale lze taktéž postoupit i pohledávku, která v okamžiku uzavření postupní smlouvy sice existuje, ale ještě nedospěla. Podobně lze postoupit i pohledávku podmíněnou. Cedovat lze také tu pohledávku, která ještě nevznikla a má vzniknout teprve v budoucnu. Podmínka však je, že se musí jednat o pohledávku, kterou lze určit alespoň co do právního důvodu jejího vzniku a co do osoby dlužníka.

Pohledávka přechází z cedenta na cesionáře v tom stavu, v jakém s ní postupitel v okamžiku účinnosti smlouvy sám disponoval. V důsledku toho přechází na postupníka jak sama vlastní pohledávka, tak i její příslušenství, zejména tedy úroky a úroky z prodlení, stejně tak i eventuální náklady spojené s uplatněním pohledávky, pokud cedentovi mezitím vznikly. Na cesionáře může přijít i povinnost strpět případné uplatnění námitek, které postoupenému

dlužníku svědčily proti původnímu věřiteli. Postupitel je povinen předat postupníkovi všechny doklady a poskytnout mu potřebné informace vztahující se k cedované pohledávce.

Ustanovení § 525 Občanského zákoníku vymezuje, jaké pohledávky nelze platně postoupit. Jedná se zejména o tyto pohledávky:

- které zaniknou nejpozději smrtí věřitele
  - o nelze cedovat pohledávky, které jsou svou existencí vázány výlučně na osobu věřitele a které tedy jeho smrtí zanikají
  - o smrtí zaniká také právo na výživné
- jejichž obsah by se záměnou věřitele změnil
  - o zde se jedná o pohledávky, které vznikají z rodinného poměru nebo z poměru osob blízkých
- nepostižitelné výkonem rozhodnutí
  - o pohledávky vyloučené z exekuce a domáhání u soudu
- jejichž postoupení by odporovalo dohodě s dlužníkem.

Fakt, že k postoupení pohledávky došlo, se dlužníkovi pouze notifikuje. K oznámení dlužníkovi, že k postoupení pohledávky došlo, je povinen postupitel. Sdělí mu také osobu postupníka. Ustanovení § 526 Občanského zákoníku nevylučuje, aby fakt nastalé cese oznámil postoupenému dlužníkovi také postupník. Je však nutné, aby postupník dlužníkovi prokázal, že je oprávněn k přijetí jeho plnění. Součástí řádného plnění postupitele vůči postupníkovi je zajistit, aby změně v osobě věřitele odpovídal také občanskoprávní vztah dlužníka k novému věřiteli. Forma ani obsah notifikace upraveny nejsou, jedná se o jednostranný právní úkon. Původní nebo nový věřitel musí dlužníkovi oznámit především určitým a srozumitelným způsobem, že pohledávka byla postoupena a komu. Forma oznámení předepsaná není, ale je vhodné trvat na písemné podobě. Postupitel (cesionář) má dlužníka informovat bez zbytečného odkladu poté, co pohledávku cedoval. Neučiní-li tak, může postupníkovi odpovídat i za případné škody tím způsobené. Nenotifikovaný dlužník se může závazku zprostit plněním postupiteli, i když třeba již není majitelem dané pohledávky, nemůže přijetí plnění odmítnout, protože jinak by způsobil prodlení na věřitelské straně závazku. Přijetím plnění postupitelem dlužníkovu povinnost plnit zaniká a postupitel je vázán vydat to, co od dlužníka získal, bez zbytečného odkladu postupníkovi, jinak by šlo o bezdůvodné obohacení. Platí zde také zásada, že vzájemné ujednání cedenta s cesionářem nesmí zhoršit postavení dlužníka, pokud jde o rozsah jeho práv a povinností – např. by mohl

být zbaven možnosti zprostit se svého závazku jiným způsobem, třeba započtením. Z hlediska právních následků se rozlišuje, zda došlo k cesi bezúplatně nebo úplatně.

6.1. Úplatné postoupení pohledávky

Postoupení pohledávky za úplatu je nejčastější formou převodu pohledávky na jinou osobu. Stanovení ceny postoupené pohledávky je záležitostí dohody účastníků smlouvy, tj. postupitele (cedenta) a postupníka (cesionáře). Postup při stanovení ceny není nijak závazně upraven žádným obecně platným právním předpisem.

6.1.1. Základ daně u postupitele

Hodnota pohledávky je daňově účinným nákladem, ale jen do výše příjmů z jejího postoupení zvýšeného o použitou zákonnou opravnou položku (§ 24 odst. 2 písm. s) zákona o daních z příjmů. Hodnotou pohledávky se rozumí u vlastních pohledávek jmenovitá hodnota., u pohledávek nabytých postoupením se jí rozumí pořizovací cena. Daňovým výnosem je příjem z postoupení pohledávky a zúčtování zákonné opravné položky.

Příklad:

Obchodní společnost A, s.r.o. nabyla od obchodní společnosti B, s.r.o., postoupením za sjednanou cenu 300 000,- Kč pohledávku za podnikatelem Ivanem Kopačkou ve jmenovité hodnotě 350 000,- Kč. Následně ji postoupila společnosti C, s.r.o. za sjednanou cenu 280 000,- Kč.

Účtování u obchodní společnosti A, s.r.o.:

Účetní případ	Kč	MD	D
Nabytí pohledávky	300 000	311	379
- jmenovitá hodnota pohledávky	350 000	754	799
Postoupení pohledávky	300 000	x	311
- daňově účinné	280 000	546/1	x
- daňově neúčinné	20 000	546/8	x
- jmenovitá hodnota pohledávky	350 000	799	754
Výnos z postoupení	180 000	378, 315	646

Přijetí úhrady	180 000	221	348,315
----------------	---------	-----	---------

Účtování u obchodní společnosti C, s.r.o.:

Účetní případ	Kč	MD	D
Nabytí pohledávky	180 000	311	379
Jmenovitá hodnota pohledávky	250 000	754	799

U pohledávky postoupené před lhůtou její splatnosti je možno pro účely daně z příjmů výnos zvýšit o diskont připadající na dobu zbývající do lhůty splatnosti. Výše diskontu se stanoví podle úrokové sazby obvyklé u termínovaného vkladu s obdobnou dobou splatnosti. O zvýšení výnosu o tento diskont se neúčtuje, ani nedochází ke zvýšení základu daně. Tento účelový postup jen umožní dosáhnout daňové uznatelnosti části ztráty vzniklé z postoupení pohledávky před její splatností.

Příklad:

Obchodní společnost Jiskra, s.r.o. postoupila dne 1.7.2006 obchodní společnosti Hvězda, s.r.o. pohledávku ve výši 600 000,- Kč splatnou 30.9.2006 za smluvní cenu 580 000,- Kč. V den postoupení pohledávky zbývaly ještě tři měsíce do lhůty splatnosti. Jiskra, s.r.o. proto využila možnost snížit nedaňovou ztrátu z postoupení pohledávky úpravou získaného výnosu o diskont. Úroková sazba u termínovaného tříměsíčního vkladu činí obvykle 4% p.a. Diskont k částce 580 000,- Kč za tři měsíce bude činit 5 800,- Kč. Z celkové ztráty z postoupení vzniklé ve výši 20 000,- Kč je možno 5 800,- Kč uplatnit jako daňově uznatelný náklad.

Účtování u obchodní společnosti Jiskra, s.r.o.

Účetní případ	Kč	MD	D
Postoupení pohledávky	600 000	x	311
- daňově účinné	585 800	546/1	x
- daňově neúčinné	14 200	546/8	x
Výnos z postoupení	580 000	378,315	646
Přijetí úhrady	580 000	221	378,315

6.1.2. Základ daně u postupníka

Úplatným nabytím pohledávky nedochází u postupníka k žádnému ovlivnění základu daně, jde pouze o nákup majetku.

6.2. Bezúplatný převod pohledávky

Převod pohledávky na postupníka může být i bezúplatný. Při bezúplatném postoupení pohledávky se jedná o dar. Postupník (nabyvatel) je poplatníkem daně darovací, postupitel (dárce) je ručitelem za tuto daň. Při bezúplatném postoupení pohledávky do zahraničí je poplatníkem daně darovací postupitel. Zaplacení daně darovací není nákladem na dosažení, zajištění a udržení příjmů (§25 odst. 1 písm. s) zákona o daních z příjmů). Bezúplatným postoupením také pro postupitele nevzniká povinnost k dani z přidané hodnoty.

Příklad:

Podnikatel Jan Novák postoupil bezúplatně obchodní společnosti Reklamní společnost, s.r.o. pohledávku za Komerční společností, s.r.o. ve výši 50 000,- Kč, k níž má vytvořenou opravnou položku bez daňové účinnosti ve výši 10 000,- Kč.

Účtování u postupitele (dárce):

Účetní případ	Kč	MD	D
Postoupení pohledávky (dar)	50 000	543	311
Zúčtování opravné položky	10 000	391	559

Hodnota postoupené pohledávky je daňově neuznatelným nákladem.

Účtování u postupníka (příjemce daru):

Účetní případ	Kč	MD	D
Nabytí pohledávky	50 000	311	413
Daň darovací	3 500	538	345
Zaplacení daně darovací	3 500	345	221

Nabytí pohledávky nemá u postupníka žádné daňové dopady ve vztahu k dani z příjmů, vzniká mu jen povinnost daně darovací.

6. 3. Zápočet vzájemných pohledávek

V obchodních vztazích dvou podnikatelských subjektů může dojít k situaci, kdy mezi nimi vzniknou vzájemné pohledávky. Stejná situace může nastat i mezi podnikatelským

subjektem a subjektem, který není podnikatelem (např. obec, stát). Při splnění zákonných podmínek je možné úhradu pohledávek nahradit jejich vzájemným započtením.

Započtením (kompenzací, vyrovnáním) dochází k zániku vzájemně se kryjících pohledávek. U stejně vysokých vzájemných pohledávek dojde započtením k jejich plnému zániku. U rozdílných vzájemných pohledávek dochází k započtení v té výši, ve které se vzájemně kryjí. Nižší pohledávka zanikne celá, u vyšší zanikne jen část odpovídající svou velikostí nižší pohledávce. V souladu se zákonnou úpravou se obecně užívá termín „započtení vzájemných pohledávek“. U jednotlivých účastníků tohoto započtení jde o započtení (kompenzaci) pohledávky a závazku.

Započtení vzájemných pohledávek obecně upravuje § 580 občanského zákoníku: „mají-li věřitel a dlužník vzájemné pohledávky, jejichž plnění je stejného druhu, zaniknou započtením, pokud se vzájemně kryjí, jestliže některý z účastníků učiní vůči druhému projev směřující k započtení. Zánik nastane okamžikem, kdy se setkaly pohledávky způsobilé k započtení. Podmínky pro možnost započtení vzájemných pohledávek stanoví obecně § 581 občanského zákoníku. Dílčí odchylky od obecných ustanovení upravují § 358 až 364 obchodního zákoníku. Vzájemné vyrovnání pohledávek a závazků v účetnictví upravuje ustanovení § 58 odst. 3 vyhlášky o účetnictví.

Způsob započtení

K započtení pohledávek nedochází automaticky střetem pohledávek způsobilých k započtení. Ke kompenzaci může dojít jen na základě aktivního právního úkonu. Tímto úkonem může být:

1) Jednostranný úkon jednoho z účastníků vzájemného pohledávkového vztahu směřující k započtení

Obsah a forma tohoto úkonu nejsou blíže předepsány. Souhlas druhé strany se nevyžaduje. Je však tímto rozhodnutím zavázána, což znamená, že musí provést také stejné započtení.

2) Dohoda obou účastníků vzájemného pohledávkového vztahu o započtení vzájemných pohledávek

Pro započtení vzájemných pohledávek musí být splněny základní podmínky (§ 580 a 581 občanského zákoníku a § 358 a 359 obchodního zákoníku), a to:

- plnění pohledávek stejného druhu
- pohledávky jsou splatné
- pohledávky nejsou promlčené
- pohledávky jsou uplatnitelné u soudu
- jeden z účastníků učinil vůči druhému projev směřující k započtení

Doba vzniku pohledávek je pro jejich vzájemnou započitatelnost bezpředmětná.

Předmětem vzájemného zápočtu mohou být jen pohledávky, jejichž plnění je stejného druhu. Druhem plnění se rozumí plnění peněžité a nepeněžité (naturální plnění dodávkou věcí nebo služby). Důvod vzniku pohledávek a jejich povaha mohou být rozdílné. Lze např. započítat pohledávku z dodávky zboží proti pohledávce z půjčky.

Příklad:

Obchodní společnosti Adriana, s.r.o. vznikla pohledávka za obchodní společností Izabela, s.r.o. provedením montážních prací v ceně 900 000,- Kč. Izabela, s.r.o. má za Adrianou, s.r.o. pohledávku z dohodnuté směny zboží, protože Adriana, s.r.o. v rozporu se směnnou smlouvou sjednané zboží nedodala. Pohledávka činí 500 000,- Kč.

Tyto pohledávky nejsou způsobilé k vzájemnému započtení. U každé z nich byl sjednán jiný způsob plnění, u jedné peněžitý, u druhé nepeněžitý.

K započtení jsou způsobilé jen splatné pohledávky, lhůta splatnosti je určena smluvně. Pokud doba splatnosti nebyla výslovně sjednána, vyplývá z obchodního zákoníku, že je totožná se dnem uzavření příslušné smlouvy. Proti splatné pohledávce nelze započítat pohledávku, která ještě není splatná. Započtení nastává ke dni splatnosti pohledávky později splatné, a to bez ohledu na den, kdy jedna za zúčastněných stran učinila vůči druhé straně projev vůle k započtení pohledávek. Stejná zásada pro určení dne započtení platí i v případě uzavření dohody o započtení vzájemných pohledávek.

Příklad:

Obchodní společnost Naďa, s.r.o. má za obchodní společností Jana, s.r.o. pohledávku ve výši 500 000,- Kč splatnou 21. června 2006. Současně má vůči ní závazek ve výši 600 000,- Kč splatný 28. června 2006. Do 27. června 2006 úhradu své pohledávky neobdržela. Na účet

Jany, s.r.o. poukázala 100 000,- Kč a ke dni 28. června 2006 provedla kompenzaci své pohledávky se zbytkem svého závazku.

Obchodní zákoník stanoví některé případy, kdy i pohledávka před lhůtou splatnosti je způsobilá k započtení. Ustanovení § 359 obchodního zákoníku umožňuje proti pohledávce splatné započíst pohledávku dosud nesplacnou, jestliže dlužník není schopen splnit své peněžité závazky. Podnikatel, který svůj splatný závazek kompenzoval dosud nesplacenou pohledávkou, musí mít jistotu, že bude schopen prokázat oprávněnost svého postupu dokázáním nesolventnosti druhé strany.

Započíst lze i pohledávku, která není splatná jen proto, že věřitel na žádost dlužníka dobu původní splatnosti odložil. Nesmí však dojít ke zvýšení původní částky. Z výjimky ze splatnosti pohledávky vyplývá i výjimka ze zásady o dni započtení. Dnem započtení je den splatnosti splatné pohledávky. Promlčená pohledávka není způsobilá k započtení. U pohledávky vzniklé v závazkovém vztahu podle občanského zákoníku je promlčecí doba tříletá a běží ode dne její splatnosti (§ 101 občanského zákoníku). U pohledávky vzniklé z obchodního závazkového vztahu podle obchodního zákoníku trvá promlčecí doba čtyři roky a běží ode dne její splatnosti (§ 397 obchodního zákoníku). Pro započtení není možné uplatnit pohledávku, u níž došlo k promlčení dříve, než nastala splatnost pohledávky, proti níž měla být započtena. Pohledávka, jejíž promlčení nastalo až po vzniku splatnosti pohledávky, proti níž má být započtena, je způsobilá pro započtení, a to i tehdy, když k aktu započtení došlo v době, kdy je již promlčená.

Příklad:

Obchodní společnost Pesto, s.r.o. má za obchodní společností Rita, s.r.o. pohledávku 100 000,- Kč. Dnem 22. dubna 2006 došlo k jejímu promlčení. Dne 6. dubna 2006 koupila společnost Pesto od Rity zboží a tím jí vznikl závazek ve výši 120 000,- Kč splatný 20. dubna 2006. Pesto, s.r.o. se rozhodla závazek kompenzovat s pohledávkou a dne 24. dubna 2006 zaplatila zbývajících 20 000,- Kč.

Rita, s.r.o. musela tento postup akceptovat, protože v době, kdy se započítávané pohledávky střetly, byly ještě obě splatné. Promlčení jedné z nich nastalo až později.

7. Kapitalizace pohledávek

Ve fungující společnosti mohou mezi společností a společníkem probíhat obchodně závazkové vztahy. Má-li společník vůči společnosti pohledávku, je možnost ji uplatnit při zvýšení základního kapitálu. Nemůže ale být vložena jako forma nepeněžitěho vkladu (do roku 2000 tato možnost byla). Obchodní zákoník avšak umožňuje od roku 2001 při zvýšení základního kapitálu jiný způsob vypořádání, a to započtení pohledávky na splacení emisního kursu nebo vkladu (§ 59 odst. 8 obchodního zákoníku), známé také pod pojmem kapitalizace pohledávky, za podmínky, že s tím vysloví souhlas valná hromada.

Jednou z podmínek pro zápis zvýšení základního kapitálu do obchodního rejstříku je, buď splatit část peněžitých vkladů (emisní ážio a nejméně 30%) nebo předložit dohodu o započtení, která musí být schválena valnou hromadou. V návrhu pro vyslovení souhlasu se započtením musí být uvedeny pohledávky, které mají být započteny a důvody navrhovaného započtení. Obvykle postačí uvést celkovou výši pohledávek za každého věřitele, u něhož dojde k započtení na splacení vkladu.

Jelikož pohledávku vůči společnosti nelze vložit, ale lze ji započíst na upsaný peněžitý vklad, vyplývá z toho následující způsob účtování. Společník ve stanovené lhůtě upíše peněžitý vklad a zmíněná pohledávka vůči společnosti může být započtena proti závazku společníka z titulu upsaného a nesplaceného základního kapitálu. U společnosti jde o závazek, který bude započten proti pohledávce společnosti na splacení emisního kursu (vkladu u společnosti s r.o.). Jedinou a zásadní podmínkou je, že valná hromada, ať jde o akciovou společnost (§ 163 odst. 3 a § 187 odst. 1 obchodního zákoníku) nebo o společnost s ručením omezeným (§ 108 odst. 2 a § 125 odst. 1 obchodního zákoníku) vysloví souhlas se započtením nároků akcionáře nebo společníka.

Příklad:

Společnost s r.o. má dlouhodobý závazek vůči společníkovi „X“ ve výši 500 000,- Kč. Valná hromada s.r.o. rozhodla o zvýšení základního kapitálu společnosti peněžitými vklady ve výši 500 000,- Kč a zároveň vyslovila souhlas se započtením pohledávky společníka „X“ na splacení vkladu do základního kapitálu.

Účtování u společnosti s r.o. (v tis. Kč):

Účetní případ	Kč	MD	D
PS Základního kapitálu	1 000		411
PS Dlouhodobého závazku vůči společníkovi	500		479/9
Úpis peněžitého vkladu na zvýšení ZK	500	353	419
Zápis zvýšení ZK do OR	500	419	411
Zápočet pohledávky za upsaný ZK a závazku vůči společníkovi	500	479/9	353

Účtování u společníka „X“ (v tis. Kč):

Účetní případ	Kč	MD	D
PS Dlouhodobé pohledávky společníka vůči společnosti s r.o.	500	378/9	
Vznik obchodního podílu po zápisu zvýšení ZK s.r.o. do OR	500	06x	367
Zápočet závazku z upsaného a nespla- ceného ZK a pohledávky	500	367	378

Předmětem zápočtu může být u vkladatele i pohledávka vůči společnosti po lhůtě splatnosti, k níž věřitel – společník tvořil opravné položky. Pohledávka se započte v původní jmenovité (pořizovací) ceně, se současným zrušením opravné položky ve prospěch nákladů. Tím dochází v rámci zápočtu na peněžitý vklad k nárůstu může mít dopad i do daňového základu, byla-li tvorba opravné položky daňovým nákladem. Další možností pro zápočet je využití úplatně nabyté pohledávky vůči společnosti od třetí osoby, kdy pořizovací cena pohledávky může být nižší než její jmenovitá hodnota. Valná hromada společnosti rozhodne o zvýšení základního kapitálu peněžitými vklady, přičemž zároveň souhlasí se započtením pohledávky. V tomto případě, kdy pořizovací cena nakoupené pohledávky je nižší než její jmenovitá hodnota, vzniká společníkovi – vkladateli při peněžitém úpisu (s možností zápočtu takto pořízené pohledávky) současně dopad do základu daně.

Příklad:

Společnost s r.o. má závazek vůči třetí osobě ve výši 500 000,- Kč. Společník „Y“ odkoupil od třetí osoby tuto pohledávku za 100 000,- Kč (jmenovitá hodnota 500 000,- Kč je u společníka „Y“ vedena v podrozvahové evidenci). Valná hromada s.r.o. rozhodla o zvýšení svého základního kapitálu peněžitými vklady ve výši 800 000,- Kč a zároveň vyslovila souhlas se započtením pohledávky vůči společnosti na vklad do základního kapitálu.

Účtování u společnosti s r.o. (v tis. Kč):

Závazek vůči třetí osobě se změnil v závazek vůči společníkovi „Y“, jenž pohledávku od třetí osoby odkoupil. (479/9 – Závazek vůči společníkovi)

Účetní případ	Kč	MD	D
PS Závazku vůči společníkovi	500		479/9
Úpis peněžitého vkladu na zvýšení ZK	800	353	419
Splacení části peněžitého vkladu před zápisem zvýšení ZK do OR	300	221	353
Zápis zvýšení ZK do OR	800	419	411
Zápočet pohledávky za upsaný ZK	500	479/9	353

Účtování u společníka „Y“ (v tis. Kč):

(378/9 – Pohledávka vůči s.r.o.)

Účetní případ	Kč	MD	D
Nákup pohledávky od třetí osoby	100	378/9	221
Splacení části peněžitého vkladu před zápisem zvýšení ZK do OR	300	378/9	221
Vznik obchodního podílu po zápisu ZK do OR	800	06x	367
Zápočet závazku z upsaného ZK a pohledávek vůči společnosti (PC pohledávky + splacení části peněžitého vkladu)	400	367	378/9
Zánik zbytku závazku	400	367	688

U vkladatele se při zápočtu pohledávky zúčtoval rozdíl mezi jmenovitou hodnotou nakoupené pohledávky a její pořizovací cenou do výnosů. Tím vznikla zároveň povinnost zahrnout tento rozdíl do základu daně z příjmů v období vkladu na zvýšení základního kapitálu.

8. Opravné položky k pohledávkám ve vybraném podniku

8. 1. Základní informace

Pro praktickou část mé diplomové práce jsem si vybrala společnost s ručením omezeným (podnik si nepřál být jmenován, proto bude nazýván XY, s. r. o.). Společnost XY měla na konci roku 2006 pohledávky za společnostmi a k nim vytvořené zákonné opravné položky za rok 2005 a 2006 uvedené v následující tabulce:

Společnost	Splatnost	Výše pohledávky v Kč	Výše zákonné OP 2005 v Kč	Změna zákonné OP 2006 v Kč	Zůstatek zákonné OP 2006
Alegro, s.r.o.	4. 2. 2001	10 308,20	10 308,20	0,-	10 308,20
Jan Kraus	28. 2. 2001	196 604,20	196 204,20	-196 204,20	0,-
LIBUŠE CB, s.r.o.	14. 1. 2003	151 199,-	120 959,20	30 239,80	151 199,-
Silber Trans, v.o.s.	15. 2. 2002	41 547,60	41 547,60	-41 547,60	0,-
MITA – trans	4. 3. 2002	42 697,40	14 090,14	28 607,26	42 697,40
Robert Hájek	28. 10. 2002	20 022,10	20 022,10	0,-	20 022,10
Tomáš Vondra	16. 4. 2003	40 019,30	32 015,44	8 003,86	40 019,30
STENOP, s.r.o.	16. 6. 2003	70 011,-	0,-	0,-	0,-
Italcon, s.r.o.	3. 2. 2003	15 386,30	12 309,04	3 077,26	15 386,30
Jiří Šedivý	13. 1. 2004	53 354,-	26 677,-	16 006,20	42 683,20
Dušan Švamberk	19. 10. 2003	18 392,-	12 138,72	6 253,28	18 392,-
Stanislav Dvořák	10. 11. 2003	17 332,70	3 466,54	0,-	3 466,54
Czech Trans, s.r.o.	21. 2. 2004	7 012,-	3 506,-	3 506,-	7 012,-
Czech Trans, s.r.o.	9. 4. 2004	46 104,-	23 052,-	13 831,20	36 883,20
Czech Trans, s.r.o.	13. 5. 2004	4 512,-	2 256,-	2 256,-	4 512,-
Eduard Vít	12. 1. 2004	110 382,50	22 076,50	-22 076,50	0,-
CIKOTA, s.r.o.	5. 2. 2004	110 382,50	22 076,50	-22 076,50	0,-
Světkar Trans,s.r.o.	23. 2. 2004	15 216,-	3 043,20	12 172,80	15 216,-
Pavel Houška	19. 9. 2004	12 812,-	2 562,40	-2 562,40	0,-
Podhora	15. 6. 2004	21 329,-	10 664,50	6 398,70	17 063,20
Intersnack, s.r.o.	27. 12. 2004	13 873,-	4 578,09	4 578,09	9 156,18
Miroslav Leština	23. 7. 2004	22 183,-	4 436,60	17 746,40	22 183,-
Josef Frank	23. 7. 2004	18 300,-	3 660,-	8 418,-	12 078,-

Gekol, a.s.	20. 12. 2004	16 167,-	5 335,11	10 831,89	16 167,-
Marta Matušů	22. 12. 2004	5 236,-	1 727,88	3 508,12	5 236,-
Podhora	11. 2. 2005	20 395,-	4 079,-	16 316,-	20 395,-
ZOO PET, s.r.o.	12. 3. 2005	10 756,-	2 151,20	8 604,80	10 756,-
Hřebík	17. 3. 2005	52 976,-	10 595,20	-10 595,20	0,-
POKR, s.r.o.	30. 3. 2005	4 911,-	982,20	3 928,80	4 911,-
Tomáš Choc	24. 4. 2005	12 978,-	3 995,60	8 982,40	12 978,-
SP CAR, s.r.o.	29. 4. 2005	31 889,-	6 377,80	-6 377,80	0,-
RYLES	30. 4. 2005	24 668,-	4 933,60	-1 933,60	3 000,-
Miloš Klein	9. 5. 2005	82 289,-	0,-	0,-	0,-
Atlas Copco,s.r.o.	9. 5. 2005	67 544,-	13 508,-	-13 508,-	0,-
Intersnack, a.s.	26. 5. 2005	5 114,-	1 022,80	4 091,20	5 114,-
M. Lázňovský	27. 5. 2005	311 216,-	62 243,20	93 364,80	155 608,-
Syrovátka, s.r.o.	31. 5. 2005	5 355,-	1 071,-	-1 071,-	0,-
Zdeněk Prášek	8. 7. 2005	10 000,-	0,-	3 300,-	3 300,-
Jiří Smejkal	7. 6. 2005	769,-	153,80	-153,80	0,-
Václav Irovský	31. 12. 2005	167 332,-	0,-	0,-	0,-
Autospole, a.s.	7. 7. 2005	16 229,-	0,-	16 229,-	16 229,-
Zdeněk Prášek	8. 7. 2005	44 938,-	0,-	14 829,21	14 829,21
Veronika Kazdová	14. 11. 2005	19 798,-	0,-	19 798,-	19 798,-
H+P Invest, s.r.o.	28. 11. 2005	23 649,-	0,-	4 729,80	4 729,80
ZVAG	2. 12. 2005	8 823,50	0,-	8 828,53	8 828,53
I.ck Prod., s.r.o.	28. 12. 2005	9 092,-	0,-	9 092,-	9 092,-
Stanislav Dvořák	28. 12. 2005	43 660,-	0,-	8 732,-	8 732,-
Petr Mudraninec	13. 1. 2006	19 516,-	0,-	3 903,20	3 903,20
Petr Mudraninec	13. 1. 2006	110 166,-	0,-	22 033,20	22 033,20
Hluboká Invest	14. 1. 2006	70 356,-	0,-	0,-	0,-
Besico Trans,s.r.o.	13. 3. 2006	628 673,-	0,-	0,-	0,-
CS 21CB, s.r.o.	21. 3. 2006	4 021,-	0,-	0,-	0,-
CS 21CB, s.r.o.	14. 6. 2006	59 740,-	0,-	0,-	0,-
Čehajič Sead	29. 3. 2006	245 880,-	0,-	0,-	0,-
HP Company	10. 5. 2006	11 680,-	0,-	2 336,-	2 336,-
Karel Křivánek	2. 5. 2006	24 990,-	0,-	4 998,-	4 998,-
Michael Nietzsche	17. 4. 2006	6 020,-	0,-	0,-	0,-
Mika a spol, s.r.o.	11. 4. 2006	9 969,-	0,-	0,-	0,-

Mika a spol, s.r.o.	20. 2. 2006	12 408,-	0,-	0,-	0,-
Milan Kašpárek	14. 2. 2006	24 361,-	0,-	4 872,20	4 872,20
Milan Pomije	30. 6. 2006	7 874,-	0,-	1 574,80	1 574,80
ORIN, s.r.o.	19. 5. 2006	2 802,-	0,-	2 802,-	2 802,-
ORIN, s.r.o.	19. 5. 2006	73 828,-	0,-	73 828,-	73 828,-
Petr Knotek	30. 1. 2006	18 221,-	0,-	3 644,20	3 644,20
Přemysl Trna	8. 6. 2006	68 561,-	0,-	0,-	0,-
Stanislav Dvořák	15. 6. 2006	39 882,-	0,-	7 976,40	7 976,40
Stanislav Dvořák	11. 5. 2006	9 070,-	0,-	1 814,-	1 814,-
Tibor Viola	8. 6. 2006	76 078,-	0,-	15 215,-	15 215,-
Milan Vyskočil	14. 6. 2006	4 006,-	0,-	0,-	0,-
Milan Vyskočil	9. 5. 2006	85 709,-	0,-	17 141,89	17 141,89
ZVAG	31. 1. 2006	8 900,-	0,-	1 780,-	1 780,-

8. 2. Řešení jednotlivých pohledávek v roce 2006

Alegro, s.r.o.

Jelikož již k této pohledávce byla vytvořena zákonná opravná položka ve 100% výši, v roce 2006 již nelze pokračovat v její další tvorbě. V roce 2002 byla tato pohledávka přihlášena do konkursního řízení ve stanovené lhůtě, tudíž lze předpokládat, že již v roce 2002 byla vytvořena zákonná opravná položka ve výši rozvahové hodnoty pohledávky. V roce 2002 byla tvorba zákonné opravné položky v její celkové výši daňovým nákladem. Prozatím nenastal žádný případ, kdy by zákonná opravná položka měla být zrušena a tím sníženy daňově uznatelné náklady. Daňově účinný odpis této pohledávky bude možný až na základě výsledků konkursního řízení. Zůstatek této pohledávky na konci roku 2006 zůstává neměnný, tedy ve výši 10 308,20 Kč.

Jan Kraus

Taktéž k této pohledávce již byla vytvořena zákonná opravná položka v plné výši. V tomto případě již ale soud vynesl rozsudek, který je v právní moci. Pohledávka nebyla zaplacená, tudíž zde došlo ke zrušení opravné položky v její plné výši a tato pohledávka mohla být daňově odepsána. Pokud by pohledávka na základě rozhodnutí soudu byla plně nebo částečně splacena, došlo by ke zrušení celé opravné položky nebo její části. Pokud by

došlo k úhradě pouze části pohledávky, zbývající část by mohla být daňově odepsána. Zůstatek této pohledávky na konci roku 2006 je nulový.

LIBUŠE CB, s.r.o.

Jelikož k této pohledávce je vytvořena zákonná opravná položka pouze z 80%, je možno v roce 2006 upravit její výši na 100%, protože od doby splatnosti již uplynula stanovené lhůta. Stav pohledávky na konci roku 2006 zůstává neměnný. Pokud by došlo v roce 2006 k částečné nebo plné úhradě, opravná položka by byla částečně snížena nebo úplně zrušena.

Silber Trans, v.o.s.:

K této pohledávce byla již v roce 2005 vytvořena zákonná opravná položka v plné výši, tudíž může v roce 2006 dojít k jednorázovému, daňově účinnému odpisu pohledávky v její celkové výši např. v případě, že majetek firmy je v exekučním řízení. Stav pohledávky na konci roku 2006 je nulový.

MITA – trans:

V říjnu roku 2006 probíhá dále soudní řízení a rozsudek nabyl právní moci. Zákonná opravná položka byla dotvořena až do 100%. Zůstatek pohledávky na konci roku 2006 je stále 42 697,40 Kč.

Robert Hájek:

K této pohledávce je již vytvořena zákonná opravná položka ve 100% výši, proto již dále nelze v její tvorbě pokračovat. V říjnu 2006 byl vydán exekuční příkaz. V následujícím zdaňovacím období může dojít k daňovému odpisu této pohledávky. Na konci zdaňovacího období 2006 je zůstatek této pohledávky stále stejný.

Tomáš Vondra:

K této pohledávce byla dotvořena v roce 2006 zákonná opravná položka do výše 100% a zároveň běží exekuce na majetek dlužníka. Odpis této pohledávky bude možný v příštím zdaňovacím období. Zůstatek pohledávky na konci roku 2006 je v nezměněné výši.

STENOP, s.r.o.:

Zákonná opravná položka k této pohledávce zatím nebyla tvořena. Věřitel vytvořil pouze účetní opravnou položku ve 100% výši. V roce 2006 byla zaplacena smluvní pokuta a zároveň splacena část pohledávky ve výši 66 136,- Kč. O tuto částku tedy zároveň byla snížena účetní opravná položka a zůstatek jak pohledávky, tak i účetní opravné položky na konci roku 2006 je 3 875,- Kč. Pokud by pohledávka byla splacena celá, účetní opravná položka by měla na konci roku 2006 nulový zůstatek.

Italcon, s.r.o.:

V květnu roku 2006 byl podán návrh na exekuci a zákonná opravná položka byla dotvořena do 100%. V následujícím zdaňovacím období může dojít k daňově účinnému odpisu pohledávky.

Jiří Šedivý:

K této pohledávce byla zatím vytvořena zákonná opravná položka pouze do výše 50% a v roce 2006 se v její tvorbě pokračovalo do výše 80%, tedy do částky 42 683,20 Kč. V listopadu 2006 byl vydán exekuční příkaz na majetek dlužníka. V roce 2007 lze pokračovat v tvorbě zákonné opravné položky do 100% a následně bude možno provést daňově účinný odpis pohledávky v její celkové výši.

Dušan Švamberk:

Zákonná opravná položka k pohledávce za tímto podnikatelem byla do konce roku 2005 vytvořena do výše 66% a v roce 2006 se v její tvorbě pokračovalo až do 100% výše, tedy do částky 18 392,- Kč. Rozdíl, 6 253,28 Kč byl daňovým nákladem. Zároveň v květnu roku 2006 byl podán návrh na exekuci. Zůstatek pohledávky na konci roku 2006 je stále stejný, tudíž 18 392,- Kč. Pokud by ve zdaňovacím období 2006 došlo k úhradě pohledávky, zákonná opravná položka by byla zrušena.

Stanislav Dvořák:

K této pohledávce byla do roku 2005 vytvořena zákonná opravná položka ve výši 20%. Soudní řízení nebylo zahájeno a tak se nepokračovalo v další tvorbě zákonné opravné položky. Po zaplacení této pohledávky dlužníkem dojde u věřitele ke zrušení zákonné opravné položky a zůstatek pohledávky bude nulový. Zatím je ale tento zůstatek stále ve stejné výši, tj. 17 332,70 Kč.

Czech Trans, s.r.o. (7 012,-Kč):

V roce 2006 zákonná opravná položka k této pohledávce byla dotvořena do 100%, tedy do výše 7 012,- Kč. Došlo ke změně účtování díky zavedení §8c Zákona o rezervách, kde k pohledávkám do 30 000,- Kč může být vytvořena zákonná opravná položka v její maximální výši. V následujícím zdaňovacím období může být proveden daňově účinný odpis pohledávky. Zůstatek této pohledávky na konci roku je neměnný, tedy 7 012,- Kč.

Czech Trans, s.r.o. (46 104,- Kč):

K této pohledávce byla v roce 2006 zvýšena zákonná opravná položka z 50% na 80%, tj. do výše 36 883,20 Kč. V příštím roce bude tato opravná položka dotvořena do 100% a posléze může být proveden úplný daňový odpis této pohledávky. Stále stejný je zůstatek této pohledávky na konci roku 2006, tj. 46 104,- Kč.

Czech Trans, s.r.o. (4 512,- Kč):

Taktéž k této nízké pohledávce byla v účetním období 2006 dotvořena zákonná opravná položka do 100%, díky §8c. V následujícím roce může být taktéž proveden jednorázový daňově účinný odpis pohledávky v její plné výši. Prozatím je zůstatek této pohledávky na konci zdaňovacího období 2006 4 512,- Kč.

Eduard Vít:

K této pohledávce byla do roku 2005 vytvořena zákonná opravná položka do výše 20%. V roce 2006 došlo k úhradě pohledávky v její rozvahové výši, tj. 110 382,50 Kč. Došlo tedy ke zrušení zákonné opravné položky v částce 22 076,50 Kč a o tuto částku se snížily daňové náklady věřitele. Zůstatek pohledávky na konci účetního období 2006 je nulový. Pokud by nedošlo k úhradě pohledávky, mohlo by se pokračovat v tvorbě zákonné opravné položky v případě soudního řízení.

CIKOTA, s.r.o.:

Taktéž k této pohledávce byla do konce roku 2005 vytvořena zákonná opravná položka ve výši 20% a v roce 2006 došlo k její plné úhradě. Zůstatek této pohledávky na konci roku 2006 je tedy nulový. Pokud by i v tomto případě nedošlo ke splacení pohledávky, mohla by pokračovat tvorba zákonné opravné položky v případě soudního řízení.

Světkar Trans, s.r.o.:

K této pohledávce byla v roce 2006 dotvořena zákonná opravná položka do 100% (§8c Zákona o rezervách), tedy do částky 15 216,- Kč. V následujícím zdaňovacím období může dojít k plnému daňově uznatelnému odpisu pohledávky. Pokud by tato pohledávka byla vyšší než 30 000,- Kč, mohla by být v roce 2006 vytvořena zákonná opravná položka pouze do výše 50% neuhrazené pohledávky (soudní řízení probíhá). Zůstatek této pohledávky na konci roku 2006 zůstává stejný, tedy 15 216.

Pavel Houška:

V roce 2006 byla tato pohledávka uhrazena v její plné výši, tudíž došlo ke zrušení stávající zákonné opravné položky v částce 2 562,40 a zůstatek této pohledávky na konci roku 2006 je nulový. Pokud by pohledávka nebyla uhrazena, mohla by být v roce 2006 dotvořena zákonná opravná položka do 100% výše (§8c Zákona o rezervách) a zůstatek by byl neměnný.

Podhora:

Zákonná opravná položka u této pohledávky byla ve zdaňovacím období 2006 dotvořena do 80%, tedy do výše 17 063,20 Kč. V červnu 2006 byl vydán exekuční příkaz. Ve zdaňovacím období 2007 může být tato zákonná opravná položka dotvořena do plné výše rozvahové hodnoty pohledávky a následně proveden daňový odpis pohledávky. Zůstatek této pohledávky na konci roku 2006 je 21 329,- Kč. U tvorby zákonné opravné položky k této pohledávce lze využít i §8c Zákona o rezervách.

Intersnack, a.s.:

Zákonná opravná položka u této pohledávky byla zvýšena ze 33% na 66% v roce 2006, zůstatek zákonné opravné položky na konci tohoto roku je tedy 9 156,18 Kč a zůstatek pohledávky je 13 873,- Kč. Při tvorbě zákonné opravné položky k této pohledávce lze postupovat i dle §8c Zákona o rezervách.

Miroslav Leština:

K této pohledávce byla ve zdaňovacím období 2006 dotvořena zákonná opravná položka do 100%, tedy do výše 22 183,- Kč z důvodu účtování dle §8c Zákona o rezervách. Pohledávka nepřesáhla 30 000,- Kč, tudíž mohl být zvolen tento postup. Zůstatek této pohledávky zůstává 22 183,- Kč, ale v následujícím zdaňovacím období může být proveden jednorázový daňově účinný odpis této pohledávky a zrušena zákonná opravná položka.

Josef Frank:

Zákonná opravná položka k této pohledávce byla v roce 2006 dotvořena do 66%, tedy do výše 12 078,- Kč. Zůstatek pohledávky je na konci roku stále stejný, tedy 18 300,- Kč. Při tvorbě zákonné opravné položky k této pohledávce lze postupovat dle §8c Zákona o rezervách.

Gekol, a.s.:

U této pohledávky byla zákonná opravná položka ve zdaňovacím období 2006 dotvořena do její maximální možné výše, tedy do 16 167,- Kč (§8c Zákona o rezervách). V následujícím roce může být proveden daňově účinný odpis této pohledávky a zrušena zákonná opravná položka. Na konci roku 2006 je zůstatek pohledávky za společností Gekol, a.s. 16 167,- Kč.

Marta Matušů:

Taktéž zákonná opravná položka u této pohledávky byla v roce 2006 dotvořena do 100% dle §8c Zákona o rezervách a v následujícím roce může být proveden odpis této pohledávky.

Podhora:

I u této pohledávky byla zákonná opravná položka dotvořena do její maximální výše, tj. do 20 395,- Kč v roce 2006. Další rok tedy může být tato pohledávka daňově odepsána a k ní vytvořená zákonná opravná položka zrušena.

ZOO PET, s.r.o.:

Také zákonná opravná položka k této pohledávce byla v roce 2006 dotvořena do 100%, tedy do 10 756,- Kč dle §8c Zákona o rezervách. Následující rok také může být tato pohledávka plně daňově odepsána, pokud by do té doby nebyla plně nebo alespoň částečně uhrazena. Pak by daňový odpis nebyl možný. Zůstatek této pohledávky na konci roku 2006 je neměnný, tedy 10 756,- Kč.

Hřebík:

U této pohledávky nepokračovala v roce 2006 tvorba zákonné opravné položky z důvodu ukončení exekuce na majetek dlužníka a předání peněz k úhradě exekutorovi.

Stávající zákonná opravná položka ve výši 10 595,20 Kč byla zrušena a tím sníženy daňové náklady. Zůstatek pohledávky ale zůstává stejný, tedy 52 976,- Kč.

POKR, s.r.o.:

K této pohledávce byla v roce 2006 dotvořena zákonná opravná položka do její maximální výše, tedy do výše 4 911,- Kč (§8c Zákona o rezervách). Zůstatek této pohledávky na konci roku 2006 zůstává stejný, tedy 4 922,- Kč, ale již v následujícím zdaňovacím období může být tato pohledávka úplně daňově odepsána a zůstatek této pohledávky bude na konci příštího roku nulový.

Tomáš Choc:

I k této pohledávce byla v roce 2006 dotvořena zákonná opravná položka do 100% z důvodu možnosti účtování dle §8c Zákona o rezervách. Taktéž zde může příští zdaňovací období dojít k plnému daňově uznatelnému odpisu pohledávky a zrušení vytvořené zákonné opravné položky. Zůstatek pohledávky na konci roku 2006 je stejný, tj. 19 978,- Kč.

SP CAR, s.r.o.:

Tato pohledávka ve zdaňovacím období 2006 byla plně odepsána. Zákonná opravná položka k této pohledávce byla do roku 2005 vytvořena pouze do 20%, tudíž daňovým odpisem byla jen částka 6 377,80 (20% z 31 889,- Kč). Zbylá částka, tedy 25 511,20 Kč, nebyla daňovým nákladem, jednalo se o nedaňový odpis pohledávky. Zůstatek pohledávky na konci roku 2006 je nulový.

RYLES:

Opravná položka k této pohledávce zůstala během roku 2006 v nezměněné výši, tedy v částce 4 933,60 (20% rozvahové hodnoty pohledávky), taktéž zůstatek pohledávky je ve stejné výši, tedy 24 668,- Kč.

Miloš Klein:

K této pohledávce do konce roku 2006 byla vytvořena pouze účetní opravná položka v její maximální možné výši, tj. 82 289,- Kč. Probíhalo zde soudní řízení a rozsudek nabyt právní moci 30. 6. 2006. S tímto dlužníkem se věřitel dohodl na smluvní pokutě. Zůstatek pohledávky na konci roku 2006 zůstává stejný, tedy 82 289,- Kč.

Atlas Copco, s.r.o.:

K této pohledávce byla do konce roku 2005 vytvořena zákonná opravná položka ve výši 20%, tj. 13 508,- Kč. Dlužník ale požadoval uplatnění reklamace za poskytnutý prodej zboží. V roce 2006 byla reklamace věřitelem uznána a zákonná opravná položka byla zrušena. V následujícím zdaňovacím období bude věřitelem vydán dobropis a pohledávka bude zrušena. Zůstatek pohledávky na konci roku 2006 je ale stále v plné výši, tj. 67 544,- Kč.

Intersnack, a.s.:

Do konce roku 2005 byla k této pohledávce vytvořena zákonná opravná položka do výše 20% dle §8a Zákona o rezervách. V roce 2006 byla zákonná opravná položka dotvořena do její maximální možné výše, tj. do částky 5 114,- Kč dle §8c Zákona o rezervách. Zůstatek pohledávky na konci roku 2006 je 5 114,- Kč, avšak následně může být proveden daňový odpis této pohledávky a zákonná opravná položka zrušena.

M. Lázněvský:

Zákonná opravná položka u této pohledávky byla v roce zvýšena z 20% na 50%, tj. na částku 155 608,- Kč. Soudní řízení stále probíhá. V následujícím zdaňovacím období může být zákonná opravná položka zvýšena na 80%. Zůstatek pohledávky na konci roku 2006 je stále stejný, tedy 311 216m. Kč.

Syrovátko, s.r.o.:

K této pohledávce byla zákonná opravná položka vytvořena do konce roku 2005 do výše 20%. V roce 2006 byla tato pohledávka odepsána. Jelikož zákonná opravná položka byla pouze ve výši 20%, tedy 1 071,- Kč, daňovým nákladem mohla být jenom tato částka. Zbylá suma, tedy 4 284,- Kč, byla nákladem nedaňovým. Zůstatek pohledávky na konci roku 2006 je nulový.

Zdeněk Prášek:

K této pohledávce do konce roku 2005 nebyla prozatím vytvořena zákonná opravná položka, byla vytvořena pouze účetní opravná položka ve výši 100%. V roce 2006 byla část (33%) účetní opravné položky zrušena a vytvořena ve stejné částce, tj. 3 300,- Kč, zákonná opravná položka. Stále probíhá soudní řízení a rozsudek nabyl právní moci v prosinci roku 2006. Zůstatek pohledávky na konci roku 2006 je stále 10 000,- Kč.

Jiří Smejkal:

K této pohledávce byla do konce roku 2005 vytvořena zákonná opravná položka ve výši 20%, tj. 153,80 Kč. V roce 2006 byla tato pohledávka celá odepsaná. Daňový odpis byl pouze ve výši zákonné opravné položky, zbylá částka, tedy 615,20 Kč, byla odpisem nedaňovým. Zůstatek pohledávky na konci roku 2006 je nulový.

Václav Irovský:

K této pohledávce zatím nebyla vytvořena žádná zákonná opravná položka z důvodu změny splatnosti. V roce 2006 totiž pohledávka byla částečně splacena ve výši 20 000,- Kč. Tvorba zákonné opravné položky k této pohledávce bude možná až v příštím zdaňovacím období. Zůstatek pohledávky na konci roku 2006 je 147 332,- Kč.

Autospole, a.s.:

Do konce roku 2005 nebyla k této pohledávce vytvořena žádná zákonná opravná položka, protože neuplynulo do konce roku 2005 alespoň 6 měsíců od doby splatnosti. V roce 2006 byla ale vytvořena zákonná opravná položka v její maximální možné výši, tj. 16 229,- Kč dle §8c Zákona o rezervách. Zůstatek pohledávky na konci roku je stejný. Následně může být tato pohledávka daňově odepsána v její celkové výši a zrušena zákonná opravná položka.

Zdeněk Prášek:

Taktéž k této pohledávce do konce zdaňovacího období 2005 nebyla vytvořena zákonná opravná položka z důvodu neuplynutí dostatečně dlouhé doby od doby splatnosti. V roce 2006 byla k této pohledávce vytvořena opravná položka jak zákonná, tak i účetní. Zákonná byla vytvořena ve výši 33%, tj. 14 829,21 Kč, a účetní ve výši 67%, tj. 30 107,79 Kč. Soudní řízení stále probíhá a rozsudek nabyt právní moci v prosinci roku 2006. Zůstatek pohledávky na konci roku 2006 je 44 937,- Kč.

Veronika Kazdová:

Ani k této pohledávce do konce roku 2005 nebyla vytvořena zákonná ani účetní opravná položka z důvodu doby splatnosti. V roce 2006 byla ale k této pohledávce vytvořena zákonná opravná položka ve výši 100%, tedy 19 798,- Kč dle §8c Zákona o rezervách. Následně může být tato pohledávka jednorázově daňově odepsána v její celkové výši. Zůstatek pohledávky na konci zdaňovacího období je 19 798,- Kč.

H+P Invest, s.r.o.:

Do konce roku 2005 nebyla vytvořena žádná opravná položka z důvodu doby splatnosti pohledávky. V roce 2006 byla vytvořena zákonná opravná položka ve výši 20%, tj. 4 729,80 Kč, a účetní opravná položka ve výši 80%, tj. 18 919,20 Kč. Zůstatek pohledávky na konci roku 2006 je 23 649,- Kč.

ZVAG:

Zákonná ani účetní opravná položka nebyla k této pohledávce do konce roku 2005 vytvořena taktéž z důvodu doby splatnosti. V roce 2006 byla vytvořena pouze zákonná opravná položka a to v její maximální možné výši, tedy 8 828,50 Kč dle §8c Zákona o rezervách. V následujícím zdaňovacím období může být tato pohledávka daňově odepsaná v její celkové výši a zároveň zrušena zákonná opravná položka. Zůstatek pohledávky na konci roku 2006 je 8 828,50 Kč.

I. ck Prod.,s.r.o.:

K této pohledávce byla vytvořena zákonná opravná položka až v roce 2006. Do konce roku 2005 ještě nebyla doba od doby splatnosti pohledávky delší než 6 měsíců. V roce 2006 ale zákonná opravná položka byla vytvořena ve 100% výši, tedy v částce 9 092,- Kč. Následně bude možný jednorázový daňově uznatelný odpis této pohledávky.

Stanislav Dvořák:

Tvorba zákonné i účetní opravné položky proběhla až ve zdaňovacím období 2006. Zákonná opravná položka byla vytvořena do výše 20% (8 732,- Kč) a účetní opravná položka do výše 80% (34 928,- Kč). Věřitel s dlužníkem se dohodli na splácení. Nezačalo tedy soudní jednání a zákonná opravná položka nemohla být vytvořena ve větší výši. Zůstatek pohledávky na konci roku 2006 je 43 660,- Kč.

Petr Mudraninec (19 516,- Kč):

Zákonná i účetní opravná položka byla k této pohledávce vytvořena až v roce 2006. Zákonná opravná položka ve výši 20%, tj. 3 903,20 Kč, a účetní ve výši 80%, tj. 15 612,80 Kč. Stále probíhá soudní řízení a rozsudek nabyl právní moci v listopadu 2006. Zůstatek pohledávky na konci roku 2006 je 19 516,- Kč.

Petr Mudraninec (110 166,-Kč):

I k této pohledávce byla v roce 2006 vytvořena zákonná opravná položka ve výši 20% (22 033,20 Kč) a účetní opravná položka ve výši 80% (88 132,80 Kč). Soudní řízení probíhá a rozsudek nabyl právní moci v listopadu 2006. Zůstatek pohledávky na konci roku 2006 je 110 166,- Kč.

Hluboká Invest:

K této pohledávce nebyla do konce roku 2005 ani v průběhu roku 2006 vytvořena zákonná ani účetní opravná položka z důvodu budoucího vzájemného zápočtu pohledávky a závazku. Zůstatek pohledávky je na konci roku 2006 70 356,- Kč.

Besico Trans, s.r.o.:

Do konce roku 2005 nebyly vytvořeny k této pohledávce žádné opravné položky. V roce 2006 proběhla částečná úhrada pohledávky ve výši 168 245,- Kč. Zůstatek pohledávky je tedy 460 428,- Kč. Ke konci roku 2006 byla vytvořena účetní opravná položka ve výši 100%, tedy v částce 460 428,- Kč. U této pohledávky se věřitel s dlužníkem dohodli na splátkovém kalendáři v průběhu roku 2007.

CS 21CB, s.r.o. (4 021,- Kč):

Ani k této pohledávce nebyly do konce roku 2005 vytvořeny žádné opravné položky. V roce 2006 byla vytvořena účetní opravná položka v její maximální možné výši, tedy v částce 4 021,- Kč. Dlužník s věřitelem se dohodli na splátkovém kalendáři. Zůstatek pohledávky na konci roku 2006 je 4 021,- Kč.

CS 21CB, s.r.o. (59 740,- Kč):

Taktéž u této pohledávky se dlužník s věřitelem dohodli na splátkovém kalendáři. Do konce roku 2005 nebyla vytvořena žádná opravná položka. V roce 2006 byla vytvořena pouze účetní opravná položka ve výši 9%, tj. 9 426,- Kč. Zůstatek pohledávky na konci roku 2006 je 104 740,- Kč.

Čehajič Sead:

K této pohledávce byla vytvořena 100% účetní opravná položka v roce 2006. Do konce roku 2005 nebyla vytvořena žádná opravná položka. Účetní opravná položka byla

v roce 2006 vytvořena do její maximální možné výše, tedy do částky 244 880,- Kč. Věřitel se s dlužníkem dohodl na splácení. Zůstatek pohledávky na konci roku je 244 880,- Kč.

HP Company:

Do konce roku 2005 nebyla vytvořena ani zákonná ani účetní opravná položka. Obě byly vytvořeny až v roce 2006. Zákonná ve výši 20% (2 336,- Kč) a účetní ve výši 80% (9 344,- Kč). Zákonná opravná položka nemohla být vytvořena ve větší výši z důvodu doby splatnosti pohledávky. Zůstatek pohledávky na konci roku 2006 je 11 660,- Kč.

Karel Křivánek:

Tvorba zákonné i účetní opravné položky proběhla až ve zdaňovacím období 2006. Zákonná opravná položka byla vytvořena ve výši 20%, tj. 4 998,- Kč, a účetní opravná položka ve výši 80%, tj. 19 992,- Kč. Zůstatek pohledávky na konci roku 2006 je neměnný, tedy 24 990,- Kč.

Michael Nietzsche:

K této pohledávce nebyla vytvořena žádná opravná položka v roce 2005 ani v roce 2006. V roce 2006 se uskutečnil nedaňový odpis této pohledávky v částce 6 020,- Kč. Zůstatek pohledávky na konci roku 2006 je tedy nulový.

Mika a spol, s.r.o. (9 969,- Kč):

Zákonná ani účetní opravná položka nebyla vytvořena v roce 2005 ani v roce 2006. Počátkem roku 2007 má být tato pohledávka zaplácena u právníka. Zůstatek pohledávky je na konci roku 2006 stále 9 969,- Kč.

Mika a spol, s.r.o. (12 408,- Kč):

Taktéž k této pohledávce nebyly v letech 2005 a 2006 vytvořeny žádné opravné položky. I tato pohledávka má být začátkem roku 2007 zaplácena právníkovi. Zůstatek pohledávky na konci roku 2006 je 12 408,- Kč.

Milan Kašpárek:

K této pohledávce byly vytvořeny opravné položky v roce 2006. Zákonná opravná položka ve výši 20% (4 872,20 Kč) a účetní opravná položka ve výši 80% (19 488,80 Kč). U

této pohledávky má být podán návrh na žalobu začátkem roku 2007. Zůstatek pohledávky na konci roku 2006 je 24 361,- Kč.

Milan Pomije:

I u této pohledávky byly vytvořeny opravné položky ve zdaňovacím období 2006. Zákonná opravná položka byla vytvořena ve výši 20%, tedy 1 574,80 Kč, a účetní opravná položka ve výši 80%, tedy 6 299,20 Kč. Zůstatek pohledávky na konci zdaňovacího období 2006 je 7 874,- Kč.

ORIN, s.r.o. (2 802,- Kč):

K této pohledávce byla v účetním období 2006 vytvořena zákonná opravná položka ve výši 100%, tedy v částce 2 802,- Kč. Konkursní řízení proběhlo v červenci roku 2006, pohledávka byla řádně a včas přihlášena. Zůstatek pohledávky na konci roku 2006 je 2 802,- Kč.

ORIN, s.r.o. (73 828,- Kč):

Taktéž k této pohledávce byla v roce 2006 vytvořena zákonná opravná položka ve výši 100%, tedy v částce 73 828,- Kč. Konkursní řízení proběhlo v červenci 2006 a pohledávka byla také řádně a včas přihlášena do tohoto řízení. Zůstatek pohledávky na konci roku 2006 je 73 828,- Kč.

Petr Knotek:

Ve zdaňovacím období 2006 byla k této pohledávce vytvořena zákonná i účetní opravná položka. Zákonná ve výši 20%, tedy v částce 3 644,20 Kč, a účetní ve výši 80%, tedy v částce 14 576,80 Kč. Soudní řízení u této pohledávky stále probíhá. Zůstatek pohledávky na konci zdaňovacího období 2006 je 18 221,- Kč.

Přemysl Trna:

K této pohledávce byla pouze v roce 2006 vytvořena účetní opravná položka ve výši 100%, tedy v částce 68 561,- Kč. Věřitel se s dlužníkem dohodl na smluvní pokutě. Zůstatek pohledávky na konci roku zůstává stejný, tedy 68 561,- Kč.

Stanislav Dvořák (39 882,- Kč):

V roce 2006 byla k této pohledávce vytvořena jak zákonná opravná položka, tak i účetní opravná položka. Zákonná ve výši 20%, tj. 7 976,40 Kč, a účetní ve výši 80%, tj. 31 905,60 Kč. Dlužník se s věřitelem dohodl na splácení pohledávky. Zůstatek pohledávky na konci zdaňovacího období 2006 je 39 882,- Kč.

Stanislav Dvořák (9 070,- Kč):

Taktéž k této pohledávce byla vytvořena v roce 2006 20% zákonná opravná položka v částce 1 814,- Kč a 80% účetní opravná položka v částce 7 256,- Kč. Dlužník je s věřitelem dohodnut na splácení pohledávky. Její zůstatek na konci roku 2006 je 9 070,- Kč.

Tibor Viola:

Také k této pohledávce byla ve zdaňovacím období 2006 vytvořena zákonná opravná položka ve výši 20%, tedy v částce 15 215,- Kč, a účetní opravná položka ve výši 80%, tedy v částce 60 862,- Kč. Zůstatek pohledávky na konci roku 2006 je 76 078,- Kč.

Milan Vyskočil (4 006,- Kč):

K této pohledávce nebyly ve zdaňovacích obdobích 2005 a 2006 vytvořeny žádné opravné položky. V roce 2006 byla tato pohledávka jednorázově nedaňově odepsána v její rozvahové výši, tedy v částce 4 006,- Kč. Zůstatek pohledávky na konci roku 2006 je tedy nulový.

Milan Vyskočil (85 709,44 Kč):

V roce 2006 byla k této pohledávce vytvořena jak zákonná tak i účetní opravná položka. Zákonná ve výši 20%, tedy v částce 17 141,89 Kč, a účetní ve výši 80%, tedy v částce 68 567,55 Kč. Pohledávka byla podána k žalobě. Zůstatek pohledávky na konci zdaňovacího období 2006 je 85 709,44 Kč.

ZVAG:

I k této pohledávce byla vytvořena v roce 2006 zákonná opravná položka ve výši 20%, tedy v částce 1 780,- Kč, a účetní opravná položka ve výši 80%, tedy v částce 7 120,- Kč. Věřitel poslal upomínku dlužníkovi o nezaplacení pohledávky. Zůstatek pohledávky na konci roku 2006 je 8 900,- Kč.

8.3. Shrnutí

Společnost XY, s. r. o., učinila podle mého názoru všechny kroky ve zdaňovacím období 2006 k tomu, aby co největší počet pohledávek mohl být v následujícím zdaňovacím období odepsán. Jednalo se hlavně o vytváření zákonných opravných položek do 100% výše k pohledávkám, jejichž rozvahová hodnota nepřesáhla 30 000,- Kč (dle §8c Zákona o rezervách) a tím zvyšování daňově uznatelných nákladů a snižování daňového základu společnosti. Jejich následným daňově účinným odepsáním dojde k vyřazení těchto pohledávek z majetku společnosti.

9. Závěr

V mé diplomové práci analyzuji účetní a daňovou problematiku pohledávek se zaměřením zejména na řešení pohledávek po lhůtě jejich splatnosti. Každá účetní jednotka by se měla snažit předcházet vzniku problematických pohledávek a to zejména využitím zajišťovacích instrumentů, jako jsou například:

- předem přijatá záloha,
- zástavní právo,
- smluvní pokuta,
- ručení,
- zajišťovací převod práva.

Zanedbatelnou variantou není ani možnost zápočtu vzájemných pohledávek a závazků. Jestliže pohledávka po lhůtě splatnosti není uhrazena, může od roku 1995 účetní jednotka využívat možnosti odepsání pohledávky do daňově uznatelných nákladů nebo tvořit opravné položky k pohledávkám.

Pohledávky tvoří ve společnostech nezanedbatelnou část majetku společnosti, jak bylo ukázáno v praktické části mé diplomové práce. Pohledávky rozhodně nejsou oblastí, kterou je možné ponechat sporadickému vývoji. Jejich zprostředkovaný vliv na ekonomickou činnost, výsledek hospodaření a na vytváření podmínek pro ekonomickou činnost v příštích obdobích je tak významný, že může vést až k ukončení a k zániku podnikatelského subjektu. Jedná se o velmi složitou problematiku a to nejen z pohledu účetního a daňového, ale i z pohledu právního.

10. Přehled použité literatury

Janda, K. a kol.: Daně a účetnictví – Vzory a případy 5/2005. Český Těšín: Poradce, s. r. o., 2005. ISBN 80-7365-068-1.

Taranda, P. a kol.: Daně a účetnictví – Vzory a případy 8/2004. Český Těšín: Poradce, s.r.o., 2004. ISSN 1213-9270.

Cardová, Z., Janda, K.: Daně a účetnictví – Vzory a případy 3/2006. Český Těšín: Poradce, s.r.o., 2006. ISBN 80-7365-144-0.

Dergel, M. a kol.: Daně a účetnictví – Vzory a případy 8/2006. Český Těšín: Poradce, s.r.o., 2006. ISBN 80-7365-201-3.

Novotný, M.: Daňové zákony 2007. Beroun: Newsletter, 2006. ISBN 80-7350-072-6.

Janoušek, L. a kol.: Daňové výdaje 2005 – 2006. Praha: ASPI, 2005. ISBN 907357-083-1.

Zákon číslo 586/1992 Sb. ve znění pozdějších předpisů - Zákon o daních z příjmů

Zákon číslo 562/1991 Sb. ve znění pozdějších předpisů - Zákon o účetnictví

Zákon číslo 593/1992 Sb. ve znění pozdějších předpisů - Zákon o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů

Zákon číslo 40/1964 Sb. ve znění pozdějších předpisů - Občanský zákoník